

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Český jazykový obraz tabu ve studentské mluvě

Bakalářská práce

Autor: Kristina Tomášková
Studijní program: B7310 Filologie
Studijní obor: Jazyková a literární kultura
Vedoucí práce: PhDr. Lukáš Zábranský, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Kristina Tomášková

Studium: P14P0184

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Jazyková a literární kultura

Název bakalářské práce: Český jazykový obraz tabu ve studentské mluvě

Název bakalářské práce Aj: The Czech image of taboo expressions in student speech

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Anotace: Cílem práce je prozkoumat charakter českých tabuizovaných výrazů, jejich funkci a podstatu ve studentské mluvě (studenti prezenčních forem studia ve věku 18-25 let). V teoretické části se práce zaměří na funkci a etymologii vybraných skupin českých tabuizovaných výrazů ve studentstvu. V praktické části se práce zaměří na terénní výzkum tabuizovaných výrazů u studentů. Záměrem bude vyzkoumat, které tabuizované výrazy studenti užívají v běžné komunikaci, co je původem a funkcí tohoto užívání. Dále bude cílem na vybraném vzorku respondentů zjistit, zda existuje v myslích dospívajících jedinců představa/vzor, jaký postoj by měli k tabuizovaným výrazům zaujímat. Výsledkem terénního výzkumu bude brožura. **Annotation:** The aim of this thesis is to examine the character of Czech taboo expressions, their function and nature in student speech (full-time students in the age of 18-25 years). Theoretical part will focus on the function and etymology of selected groups of Czech taboo expressions in the student body. Empirical part will focus on field research on taboo expressions among students. The goal is to determine which taboo expressions students use in day to day conversation, what is the origin and function of their use. Based on a selected set of respondents, another goal is to determine, if there is an idea/pattern in minds of adolescents, what stance they should take on taboo expressions. The output of the field research will be a brochure.

DOLEŽAL, A. Zakázaná slova aneb (ne)pikantní jazykověda. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0916-3. ERHART, A. VEČERKA R. Úvod do etymologie. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. HUGO, J. a kol. Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov. 3. rozš. vyd. Praha: Maxdorf, 2009. ISBN 978-80-7345-198-1. LAKOFF, G. Ženy, oheň a nebezpečné věci: co kategorie vypovídají o naší mysli. Praha: Triáda, 2006. ISBN 80-86138-78-X. OUŘEDNÍK, P. Šmírbuch jazyka českého: slovník nekonvenční češtiny: 1945-1989. Praha: Paseka, 2005. ISBN 80-7185-638-X.

Garantující pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Lukáš Zábranský, Ph.D.

Oponent: PhDr. PaedDr. Miloslav Vondráček, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 1.12.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucího této bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové 26. dubna 2017

.....

Kristina Tomášková

Poděkování

Mé poděkování patří PhDr. Lukáši Zábranskému, Ph.D. za cenné rady, pomoc a hlavně trpělivost, kterou mi při psaní této bakalářské práce věnoval.

Anotace

TOMÁŠKOVÁ, Kristina. *Český jazykový obraz tabu ve studentské mluvě*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 53 s. Bakalářská práce.

Cílem práce je prozkoumat charakter českých tabuizovaných výrazů, jejich funkci a podstatu ve studentské mluvě (studenti prezenčních forem studia ve věku 18–25 let). V teoretické části se práce zaměří na funkci a etymologii vybraných skupin českých tabuizovaných výrazů ve studentstvu. V praktické části se práce zaměří na terénní výzkum tabuizovaných výrazů u studentů. Záměrem bude vyzkoumat, které tabuizované výrazy studenti užívají v běžné komunikaci, co je původem a funkcí tohoto užívání. Dále bude cílem na vybraném vzorku respondentů zjistit, zda existuje v myslích dospívajících jedinců představa/vzor, jaký postoj by měli k tabuizovaným výrazům zaujímat. Výsledkem terénního výzkumu bude brožura.

Klíčová slova: tabu, studenti, etymologie, tabuizované výrazy, terénní průzkum.

Annotation

TOMÁŠKOVÁ, Kristina. *The Czech Image of Taboo Expressions in Student Speech*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2017. 53 pp. Bachelor Degree Thesis.

The aim of this thesis is to examine the character of Czech taboo expressions, their function and nature in student speech (full-time students in the age of 18–25 years). Theoretical part will focus on the function and etymology of selected groups of Czech taboo expressions in the student body. Empirical part will focus on field research on taboo expressions among students. The goal is to determine which taboo expressions students use in day to day conversation, what is the origin and function of their use. Based on a selected set of respondents, another goal is to determine, if there is an idea/pattern in minds of adolescents, what stance they should take on taboo expressions. The output of the field research will be a brochure.

Keywords: taboo, students, etymology, taboo expressions, field research.

Obsah

1	Úvod.....	9
I.	část – Teoretická část	11
2	Vymezení základních pojmů a definic	11
2.1	Tabu	11
3	Politická korektnost.....	14
4	Tabu a svědomí	15
5	Podoby tabu.....	15
5.1	Skutková tabu	15
5.2	Dotyková tabu.....	15
5.3	Počítková tabu.....	16
6	Kontext použití tabu	17
7	Funkce tabu	17
8	Překročení tabu.....	18
9	Hranice tabu	18
10	Vypořádání s tabu.....	19
11	Etymologie slov.....	19
12	Tabu u studentů	19
12.1	Tematické kategorie tabuizovaných slov	20
12.1.1	Sprosté nadávky, vulgarismy.....	20
12.1.2	Slova a témata, která se týkají intimních záležitostí.....	23
12.1.3	Témata týkající se fyziologických záležitostí a zevnějšku	24
12.1.4	Výrazy týkající se lidského těla a částí s ním spojených.....	26
12.1.5	Témata, která se soustřeďují na psychické stavy	27
12.1.6	Slova spadající do určité vykonávané činnosti.....	29
12.1.7	Výrazy spojené se vzhledem a chováním člověka	30

12.1.8	Výrazy, které se navázejí do určitých etnik nebo národnostních minorit	31
12.1.9	Témata týkající se sociálních rolí	33
II.	část – Praktická část.....	34
13	Cíl bakalářské práce	34
14	Tvorba praktické části	34
15	Dotazník	35
15.1	Dotazníkové otázky	36
15.2	Rozbor dotazníkových otázek.....	37
16	Šíření dotazníku.....	39
16.1	Umístění dotazníku	40
16.2	Respondenti	40
17	Analýza dotazníkových odpovědí	41
18	Závěr dotazníkového šetření	43
19	Tvorba brožury.....	44
19.1	Vzhled brožury	44
19.2	Téma brožury	45
19.3	Kapitoly v brožuře	46
20	Cílová skupina.....	47
21	Tisk brožury	47
22	Závěr praktické části	48
23	Závěr.....	49
24	Seznam použité literatury	51
25	Seznam příloh.....	53

1 Úvod

Tato práce se primárně zabývá problematikou tabu – od základních definic tabu až po konkrétní kategorie tabu a konkrétní příklady tabuizovaných slov. Dále tato bakalářská práce bude pojednávat o etymologii tabuizovaných slov.

Dle mého názoru je toto téma stále aktuální, jelikož téměř každý den se setkáváme s určitou podobou tabu, ať už se jedná o téma, které je s tabu spojováno, či nějaký tabuizovaný výraz. Dané téma jsem si zvolila, neboť mě problematika tabu zajímá a je velmi poučné se dozvědět, jak se institut tabu historicky vyvíjel nebo jak byl chápán v dřívějších společnostech. Dále mě na tomto tématu zajímala současná situace, tedy vztah nynější společnosti a tabu.

Hlavním cílem je prostřednictvím vybraného vzorku respondentů zjistit, jaký postoj k tabuizovaným výrazům zaujímají. Pro tento vzorek jsem si vybrala skupinu respondentů ve věku 18–25 let. Tuto skupinu jsem dále specifikovala požadavkem, aby respondenti v době vyplňování dotazníku byli vysokoškolskými studenty, kteří studují prezenční formou studia. Tuto skupinu jsem si vybrala, jelikož je mi momentálně nejbližší, neboť já sama se v této skupině nacházím. Stávající vzorek jsem si chtěla předem vytyčit, jelikož mi přišlo podstatné mít určitou cílovou kategorii a nezkoumat výsledky napříč všemi věkovými kategoriemi a různě sociálně postavenými lidmi. Tento průzkum mi v závěru sloužil jako podklad pro výstup praktické části, který jsem pojala formou brožury, která bude vhodná nejen pro mladé osoby v mnou určeném věku.

Stěžejním podkladem pro tuto práci, o nějž se přednostně opírám, je *Český etymologický slovník* od Jiřího Rejzka. Jelikož neexistuje ucelený slovník, který by se zabýval přímo tabuizovanými výrazy, pokusila jsem se svépomocí dopátrat k základům tabuizovaných slov a k tomu, jak pravděpodobně vznikala a dále se tvořila. Dalším významným materiálem, ze kterého jsem v rámci této práce čerpala, je kniha o tabu od Hartmuta Kraftha, konkrétně pak *Tabu – Magie a sociální skutečnost*. Tento materiál mi pomáhal podrobněji se orientovat v historii tabu, jak je například tabu chápáno společností a jak bylo pojmáno v dřívějších společnostech. Nedílnou součástí byla i kniha Antonína Doležala, konkrétně kniha *Zakázaná slova aneb (ne)pikantní*

jazykověda. Mnoho podobných knih, jako je právě literatura od Antonína Doležala, nenajdeme, neboť se konkrétně zabíral tématy tabu a dopodrobna je zde rozebíral. Věřím, že ne všem čtenářům se tato literatura bude dobře číst, protože pro slabé povahy se zde mohou vyskytovat mnohdy nelibivá témata, jako může být například detailní popis porodu či jiné fyziologické procesy.

Tato práce bude obsahovat konkrétní příklady tabuizovaných slov, jako jsou například vulgarismy, tabuizované slovní spojení. Čtení této práce nebude tedy pro všechny čtenáře vhodné, jelikož se jedná o citlivá témata a mnohdy se může jednat až o urážející slova a slovní spojení.

Sama se ke stanovené problematice stavím se zájmem, co nového mi tato práce přinese, a to z hlediska výzkumu u respondentů i z hlediska tvorby brožury. Zároveň nejsem častým uživatelem sprostých slov, vulgarismů a dalších s nimi spojených témat, jsem tedy zvědavá, jak se mi tato práce bude psát a jestli tato slova obohatí můj slovník o nové výrazy a slovní spojení.

I. část – Teoretická část

V teoretické části se seznámíme s pojmem tabu, s jeho základní definicí, s podobami tabu a v neposlední řadě si uvedeme několik kategorií, v nichž si daná slova probereme a to z hlediska významového i etymologického.

2 Vymezení základních pojmů a definic

2.1 Tabu

Pod pojmem „tabu“ rozumí slovník (Slovník současné češtiny, 2011, s. 830) něco, co je v určitých společenstvích a kulturách buď zapovězené, nedotknutelné, nebo posvátné. Jsou to především témata, o kterých se ve společnosti nemluví. Psychologický slovník (Hartl, Hartlová, 2000, s. 596) tento pojem rozvádí a uvádí, že se jedná o určitý zákaz, jehož porušení podléhá následným sankcím. Dále jej dělí na tabu sociální a partnerské, přičemž sociálním je označována skutečnost, kdy člověk prožívá konflikt se svým vlastním svědomím po překročení stanovené hranice.

V knize Králíka (Králík a kolektiv, 2009, s. 325) se k pojmu dále vyjadřuje Lišková a uvádí, že ve většině současných společností je jako tabu vnímán například incest nebo kanibalismus, pokud bychom se bavili o stravovacích návycích. Téma tabu se vztahuje nejen k určitým činnostem, ale i k osobám, místům, předmětům nebo slovům. Pojem tabu je v jednotlivých společnostech vykládán různě a roli v tomto procesu hraje především kultura a chápání společnosti. A ačkoliv neexistuje žádné univerzální tabu, jehož aplikace by byla možná ve všech společnostech, některá tabu se těmto univerzálním přibližují. Jedná se především o již výše zmíněné tabu incestu, které je ve valné většině společností negativně chápáno, ale ne ve všech je zároveň sankcionováno.

Slovo tabu (Králík a kolektiv, 2009, s. 325) bylo do češtiny přejato prostřednictvím angličtiny, avšak původ tohoto slova můžeme nalézt mezi polynéskými jazyky, a to konkrétně slovo tapu, které James Cook ke konci 18. století přivezl do Velké Británie. Zde se toto slovo postupem času přeměnilo na *taboo*. V češtině se začalo aktivně používat až v polovině 19. století v současné ustálené formě. Na základě

anglické výslovnosti slova *taboo* vznikla v češtině druhá výslovnostní varianta, kterou bylo slovo *tabú*. Nakonec je ještě nutné zmínit, že je to nesklonné slovo středního rodu.

„*Etymologie výrazu tabu [...] je sporná, nejpravděpodobnější verzi nám nabídl anglický lékař Shortland: „ta“ = „znamení, označovat“ a „pu“ = „intenzivní, mocný“, tedy „tabu“ = „mocné znamení“, přičemž slovo mocný je třeba vyložit jednak jako „posvátný, nedotknutelný“, jednak jako „zakázaný“* (Kraft, 2006, s. 30). V podstatě se obvykle ve společnosti pod tabu skrývá lidský strach ze smrti, neštěstí či újmy.

Většinové důvody toho, proč se tabuová slova a témata nepoužívají, mají charakter buď společenského, nebo náboženského rázu. Pokud bychom zkoumali, proč se naši předkové strachovali vyslovit např. slova signifikující nebezpečná zvířata, došli bychom ke zcela banálnímu důvodu, kterým je prostá obava z přivolání těchto zvířat (Králík a kolektiv, 2009, s. 325–326). Namísto primárního, původního slova používali naši předkové **opis**: slovo *medvěd* značí toho, kdo jí med. *Had* podle etymologického slovníku znamená *hyzdit* nebo *havět*. Další možnosti, jak se vyhnout použití tabuizovaných slov, jsou **hláskové obměny**, které slova automaticky zamaskovávají, ztemňují a částečně stírají jejich význam. Pro tuto kategorii jsou ve středu zájmu slova z oblasti náboženské a z oblasti démonologie. Namísto slova *čert* tak lze vyslovit následující varianty – *„čerchman(t), čerchan, černast, červ(ivec), čés, čmert, chmert.“* Namísto *d'ábel* lze vyslovit variantu – *„d'ách(ant), d'ák, d'ajk, d'as, d'asík nebo d'ásek.“*

V dnešní společnosti jsou tabuová témata hlavně slova, která spadají do oblasti lidské fyziologie a anatomie. Mnohými jedinci jsou pak chápána jako nevhodná, neslušná a vulgární. **Eufemismy** přitom nabízejí nejčastější způsob, jehož pomocí lze tyto tabuové výrazy nahradit (Králík a kolektiv, 2009, s. 326), konkrétně tím, že zjemňují negativní dopad daného slova. K frekventovaným okruhům eufemizace patří zejména pojmenování pro fyziologické procesy a stavy (*být v tom*), části lidského těla (*kačenka*), milostný stav (*mít aféru*), smrt (*ukončit životní cestu*), psychické a fyzické nedostatky na těle a duši (*mít o kolečko navíc*), opilost (*mít opici*). Ke slovům z fyziologické oblasti se pak přidávají slova z oblasti společenské. Například se eufemizují slova ze společensky nekorektní činnosti (*něco zcizit*) a z některých méně vlivných pracovních pozic (*pomocný pracovník ve výrobě*).

Eufemizaci lze realizovat pomocí několika odlišných prostředků (Králík a kolektiv, 2009, s. 326). Těmi jsou primárně metafora (*banánové dítě místo dítě*

vietnamské národnosti) a metonymie (*jít si umýt ruce místo jít na záchod*), dále také cizí slova (*korpušentní místo tlustá*), zdrobněliny (*špiček místo špek*) nebo nedořečené věty (*Polib si...*). Lexikalizované eufemismy postupem času ztrácejí využití. Jejich neustálé a opakované používání velmi často ústí v nutnost obměny za nový výraz, jenž je přitom sám eufemismem ve vztahu k eufemismu původnímu.

Nelze opomenout takzvanou politickou korektnost (viz s. 14) neboli úsilí vyhnout se slovům, která jsou pojena s negativními konotacemi a stereotypy. Z tohoto důvodu mohou být veřejností chápána jako pojmenování, která jsou diskriminační, zavádějící a mnohdy dosti urážlivá. Některé náměty politicky korektních slov jsou velmi pozoruhodné, příkladem budiž *uprchlík* pro *imigranta*. Tato snaha pobízí recesisty k tomu, aby vytvářeli další, neváženě myšlená „korektní“ pojmenování (Králík a kolektiv, 2009, s. 326). Jako příklad si můžeme uvést „*nonakumulačně orientovaný*“ místo „*žebrák*“, „*svébytně koordinovaný*“ namísto „*neohrabaný*“ nebo také „*alternativně inteligentní*“ místo „*hloupý*“.

Pojem tabu analyzuje také Rejzek (Rejzek, 2015, s. 33–34) a přistupuje k němu podobně jako Lišková, tedy že podstata tabu vychází ze sepětí daného slova s podstatou věci. Důsledkem tohoto je uvažování, že vyslovení „pravého“ jména věci, například obávané nemoci, by bylo následováno přivoláním buď věci samotné, nebo její odplaty. Specifickým příkladem tohoto je sakrální oblast, ve které je užívání některých pojmů kromě výše uvedeného také považováno za znevažující. Konkrétně se jedná třeba o Desatero, jehož jedno přikázání zní – Nevezmeš jméno Boží nadarmo. Tato „pravá“ jména, obávaná témata a slova jsou proto nahrazována různými neprůhlednými pojmenováními. To může být uskutečňováno prostřednictvím tří jazykových mechanismů, jež sice byly zmíněny již výše v této práci, avšak Rejzek k nim uvádí i něco nového:

- 1) Přeskupování a hláskové obměny – Rejzkův slovník uvádí například slovo *blecha* nebo *hnida*, obě tato původní slova prošla rozsáhlými hláskovými obměnami. Pro označení blechy se ve všeslovanštině a polštině původně používalo *pchla*, rusky to byla *blochá*, chorvatsky *bùha*. Ukázka na tomto slově dokazuje, že toto slovo vážně prošlo mnoha hláskovými obměnami, podobně tomu bylo i u slova *hnida*, které dnes známe v této podobě.
- 2) Popisné pojmenování – zubatá, čímž je myšlena smrt.

- 3) Zjemňující názvy (eufemismy) – ty vznikají ve snaze zmírnit nepřijemnou skutečnost. Někdy tato tendence vede až k užití opačného významu slova a zastření významu původního, tedy dochází k tvorbě takzvané tabuové antifráze, u níž je uváděna příkladem fráze „zlom vaz“, kdy je úspěch přán negativním způsobem právě proto, aby nedošlo k přivolání neúspěchu.

3 Politická korektnost

Kraft (Kraft, 2006, s. 14–16) si pokládá otázku, jestli nás svoboda slova opravňuje kdekoliv a kdykoliv k používání jakýchkoliv výrazů. V souvislosti s touto otázkou se zabývá především pojmem „politická korektnost“, s jehož pomocí se současná společnost vypořádává s tématem tabu. Zabývá se zároveň existencí rizika možnosti vyloučení z profesních či sociálních skupin v případech, kdy mluvčí použije slovo, které je kupříkladu spojeno s diskriminací (*negr*).

Tento pojem vznikl pravděpodobně v šedesátých letech, kdy ve Spojených státech probíhalo hnutí za občanská práva, a zahrnuje v sobě vyhýbání se rasistickým a sexistickým slovům a tématům. V dnešním světě se spojuje s touhou zlepšit svět. Dalším výsledkem, o který politická korektnost usiluje, je boj proti diskriminaci a předsudkům páchaných na lidech. Nejúčinnějším prostředkem pro dosažení tohoto stanoveného cíle je vytvoření „správného“ stanoviska. Tím je myšleno například vyhýbání se termínům, které by mohly zraňovat jiné jedince. Je tedy nutné vyvarovat se slov a činů, které diskriminují osoby na základě rasy, pohlaví, sexuální orientace nebo určitého druhu tělesného či duševního postižení.

Společnost pohlíží na politickou korektnost dvěma rozdílnými pohledy. „*Jedni v ní spatřují jedinou možnost pokojného soužití v naší čím dál tím více multikulturnější společnosti*“ (Kraft, 2006, s. 18). Druzí v ní vidí pouze omezování myšlení člověka a omezování člověka samotného. Tento tlak dle Krafta (Kraft, 2006, s. 19) vyústil například v to, že školní učebnice podléhají autocenzuře, jelikož nakladatelství nechtějí knihu vystavit obvinění z diskriminace určitých skupin.

4 Tabu a svědomí

Podle Krafta (Kraft, 2006, s. 39) se tabu nejvíce dotýká lidského strachu, jelikož se jedinec obává překročení stanovených hranic tabu. Právě při samotném překročení je většinou člověk konfrontován s pocity existenciální úzkosti, které následně způsobují pocity viny nebo strachu, a to především z budoucího trestu nebo ze ztráty lásky. Jedinou shodu mezi tabu a svědomím lze spatřit v tom, že tabu i určité části svědomí mohou být nevědomé. Zákony týkající se tabu jsou však veřejné a racionálně odůvodněné. I přestože mohou v některých případech být ve společnosti neznámé, nejsou nikdy nevědomé. Lakoff dále uvádí (Lakoff, 2006, s. 12), že jednotlivá slova získávají svůj význam teprve, až když mají spojitost s denotátem. Tudíž slova si dokážeme spojit s konkrétní věcí teprve, až tu věc spatříme ve skutečném světě.

5 Podoby tabu

5.1 Skutková tabu

Předmětem skutkových tabu (Kraft, 2006, s. 51) jsou určité činnosti. Těmi mohou být buď činnosti trvalé, nebo i krátkodobé, jež probíhají na specifickém místě. Příkladem takové činnosti je říhání, jež bylo v dobách dřívějších považováno za projev zdraví a spokojenosti, avšak v současné době s ohledem na pravidla etikety je nepřipustné. Existují však i taková skutková tabu, která akceptuje většina kultur na světě, toto tabu představuje tabu incestní. Tyto výjimky se však považují za vzácné a jejich vysvětlení většinou souvisí s vlivem mocensko-politických zájmů, kterými jsou například vztahy mezi sourozenci.

5.2 Dotyková tabu

Těmito tabu je myšlen zejména prostý zákaz dotyku, přechod ke skutkovému tabu je v mnoha případech velmi plynulý. V naší společnosti se jako příklad dotykového tabu dá uvést nedovolené dotýkání ženského pozadí a ženských ňader. Za obzvláště nepřipustné je naší společností považováno tzv. „sexuální obtěžování na pracovišti“, po kterém mohou následovat i trestněprávní následky (Kraft, 2006, s. 54).

5.3 Počítková tabu

Počítková tabu jsou primárně spjata s našimi pěti smysly (Kraft, 2006, s. 56). V našem podvědomí je nejvíce známá tabu jazyková. Tím se rozumí tabu, která jsou spojena se sluchem. Další, která si jedinec uvědomuje již mnohem méně, jsou takzvaná tabu obrazová neboli zraková. A tabu, která si člověk uvědomuje ze všech nejméně, se týkají ostatních smyslů – hmatová, čichová a chuťová.

Tabu jazyková patří k jednomu z nejstarších druhů tabu a jako taková existovala mnohem dříve než pojem politická korektnost, který je dnes někdy dáván jazykovému tabu na roveň. Jedno z nejvíce zaměňovaných slov je přitom slovo ďábel (Kraft, 2006, s. 56).

Obrazová tabu neleží ve středu zájmu dnešní společnosti, ačkoliv je lze připodobnit k těm jazykovým, co se týče délky jejich existence (Kraft, 2006, s. 56–58). Prvním pravidlem bylo první z Božích přikázání: „Nezobrazíš si Boha zpodobněním ničeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí.“ I některé obrazy a filmy podléhají jakémusi čištění od čehokoli, co by naznačovalo utrpení, bolest a smrt.

Mezi chuťová tabu lze zařadit skutečnost, že určité kultury nepožívají specifické druhy masa – Židé a muslimové tak například nejí maso vepřové a hinduisté nevezmou do úst hovězí maso. Evropané si na druhou stranu zase nedovedou představit, že by požívali psa, krysu nebo kočku. Dalším příkladem je pro některé nemožnost vzít do úst zvíře, ke kterému je váže určitý citový vztah, ve většině případů jde o domácího mazlíčka (Kraft, 2006, s. 58–59). K chuťovým tabu můžeme řadit i tu skutečnost, že lidé mají často odpor k určitému druhu jídla, především se s tím můžeme setkat u zvířete, které žije „nečistým způsobem života“. Tím je myšleno například to, když se ono zvíře válí ve vlastních výkalech a společnost by následně toto maso nemohla vůbec pozřít, protože pouze z představy na takovýto způsob života se jim dělá nevolno.

Čichovými tabu je nutné rozumět existenci určitých nepsaných pravidel, podle nichž může jedinec ve společnosti chodit špinavý či zapáchající (Kraft, 2006, s. 59). Přípustné je to tehdy, pokud byl vystaven fyzické námaze při práci či sportu. Nepřípustné je to však tehdy, když jsou lidé v bližším kontaktu – například při diagnostice. Toto pravidlo však platí i pro přílišnou navoněnost u jedince. Různé vůně

a pachy člověk pokládá za něco velmi intimního, takže se o nich ve společnosti moc nehovoří, jelikož by to mohlo zapříčinit narušení osobní zóny jedince.

6 Kontext použití tabu

Podle Kraftha (Kraft, 2006, s. 60) velice důležité vidět použití tabu v kontextu. Je podstatné určit skupinu, pro kterou určité tabu platí. Dále je velmi důležité určit čas, místo a uplatnění tabu. Pokud budeme zkoumat tabu individuálního charakteru, budeme hovořit o nepříjemné situaci, ze které si jedinec odnesl trauma – může se jednat například o znásilnění, mučení. Další variantou je to, že se jedinec stydí za své chování, kterého se v minulosti dopustil. Jedinec se poté tomuto tématu vyhýbá a převádí řeč k něčemu jinému. Také se můžeme setkat s chováním, že jedinec při rozhovoru o nepříjemném tématu opustí místnost. Ale ostatní komunikující snadno záměr jedince o zamaskování mohou rozpoznat.

Podobný vzorec se dá aplikovat na partnerský život a rodinný život, jedinci o sobě ví, co ten druhý nemá rád, zúčastnění o sobě vědí, kdo na jaké podmínky reaguje podrážděně, zlostně, takže ví, čemu se v komunikaci vyhnout. Výjimku tvoří určité profesní skupiny, instituce a společenské vrstvy, jež vůbec neznají témata, která by pro ně byla tabu, nebo tento strach hovořit o určitých věcech je jen malý. Například pro lékaře je velké tabu dotýkat se a operovat pacienta bez jeho souhlasu (Kraft, 2006, s. 60–61). Existují i tabu, která se dají aplikovat na národ, například v Jihoafrické republice bylo až do devadesátých let tabu hovořit o nemoci AIDS. Tato tabuizace a nechť hovořit o tématu samotném vedly k tomu, že se nemoc v této oblasti hojně rozšířila.

7 Funkce tabu

Ze sociolingvistického hlediska přispívá tabu ke snižování sociálních konfliktů tím, že redukuje míru používání těch témat, stavů a slov, jež jsou považovány za problémové a je na ně tudíž uvaleno tabu (Kraft, 2006, s. 96–97). Tabu lze tedy považovat za psychosociální strategii, která hraje zásadní roli při budování, rozvoji a udržování kolektivní i individuální identity.

Tabu lze dále chápat jako interakční a intrapsychický systém. V tomto případě je důležité od sebe oddělit tři naprosto odlišné jedince, a to zadavatele tabu, příjemce tabu a strážce tabu, přičemž v různých prostředích mají tyto jedinci k sobě různý vztah (Kraft, 2006, s. 113). V prostředí rodinném existuje blízký vztah mezi zadavatelem a příjemcem tabu a zároveň se osoba strážce tabu kryje se zadavatelem. Ve velkých společnostech však úlohu strážce přebírají různé instituce, a to například policie nebo státní zastupitelství.

Prvním popisovaným tabu z křesťanského pohledu je hřích spáchaný Adamem a Evou. Křesťanství na tento hřích pohlíží tak, že z tohoto prvotního hříchu se zrodil hřích dědičný (Kraft, 2006, s. 151). Na tomto příkladu je jasně vidět, že porušení tabu s sebou ve společnosti s konzervativní morálkou obvykle nese i trest.

8 Překročení tabu

Tabu jedinci ovšem zajišťují identitu a jejich překročení mu zprostředkovává další vývoj. Překročení tabu také následně vede ke změně lidské identity. K takovému porušení nejčastěji dochází v období puberty, kdy se mladí lidé vzpouzí proti rodičovské autoritě (Kraft, 2006, s. 153–154). Porušování rodinných tabu je v určité vývojové fázi jedince prakticky nevyhnutelné.

Čin překročení tabu je také často spojován s následným vyhoštěním ze společnosti. Zkoumání ukázala, že jedním z důsledků tohoto trestu jsou určité stavy v mozkovém centru, jež se podobají těm, které vznikají za situace, kdy jedinec pociťuje tělesnou bolest (Kraft, 2006, s. 159).

9 Hranice tabu

Je podstatné si položit otázku, zda existuje nějaké tabu, které bychom za žádných okolností neměli překročit. Avšak ihned dodávám, že tato otázka je dle mého názoru natolik individuální, že na ni nelze odpovědět. Někteří jedinci jsou totiž natolik odvážní, že se nebojí překročit byť jediné existující tabu. Naproti tomu existují dle Krafta (Kraft, 2006, s. 163) takoví jedinci, kteří se hrouť už při sebemenší myšlence na to, že by mohli porušit jedno z tabu.

10 Vypořádání s tabu

Jediným únosným způsobem, s jehož pomocí se lze s tabu vypořádat, je forma vtipů. Z tabuizovaných témat se ve vtipech stávají témata, která jsou spojována s určitou hravostí a která následně pomáhají při vyrovnávání se s napětím a se strachem z daného tabu. Jejich prostřednictvím si jedinec také může vyzkoušet, jak daleko může ve svém mluveném projevu zajít a co si k okolí vůbec smí dovolit (Kraft, 2006, s. 167). Jedinec se však musí naučit, kdy, kde a za jakých okolností si může dovolit takový vtip říci.

11 Etymologie slov

Nadcházející kapitola bude pojednávat o etymologii, z toho důvodu by bylo dobré krátce o tomto termínu pojednat. Zabývá se jím kniha Úvod do etymologie (Erhart, Večerka, 1981, s. 15). Etymologie je jazykovědná disciplína a začala se formovat se vznikem historicko-srovnávací jazykovědy indoevropské, k čemuž došlo již na počátku 19. století. Ovšem její kořeny můžeme nalézt už ve středověku. Etymologie všeobecně usiluje o výklad slov a pokouší se o interpretaci jejich původního významu.

12 Tabu u studentů

Mezi studenty existuje mnoho témat, o kterých se sami neodvážejí ve společnosti mluvit, existují také témata, ke kterým se nedokáží jakýmkoliv způsobem vyjádřit. Mnohdy je toto chování zapříčiněno tím, že k tomuto tématu zaujímají negativní postoje. Dále to může být způsobeno i bázni jedince, nedostatkem informací o daném tématu nebo i nedostatkem vlastních zkušeností, které jsou pro danou komunikaci naprosto žádoucí. Ve většině případů jsou to témata, která mohou studentům nahánět „ruměnce do tváří“, neboť se jedná o témata jakéhosi intimního rázu. Může se avšak jednat i o témata nebo slova, která se týkají naprosto obyčejných, fyziologických aktivit člověka, jako je močení nebo vylučování stolice. Avšak i tyto obyčejné a pro život nezbytné činnosti mohou jedincům v rámci komunikace činit problémy. S výjimkou některých situací je mnohdy nevhodné o takových tématech ve společnosti hovořit. Touto výjimkou je například ordinace lékaře, kde sdělení takovýchto fyziologických stavů může být pro stanovení diagnózy zásadní. Dále by se do tabu

výrazů dala zařadit slova, kdy se lidé, studenti především, nazývají různými pojmenováními pro zvířata. Typickým příkladem může být kráva, vůl či prase. Tato pojmenování jedinci pravděpodobně používají z toho důvodu, že se snaží připodobnit jiného jedince k určitým vlastnostem onoho řečeného zvířete. Můžeme si uvést příklad „tlustý jako prase“, jelikož prase může dosáhnout hmotnosti až 400 kilogramů – toto pojmenování plyne ze spodobnění určitých společných znaků a rysů prasete s člověkem, avšak takovéto pojmenování je ve společnosti (i mezi mladými lidmi, jako jsou studenti) nepřijatelné a je označováno za slovo vulgární.

V následující kapitole bych se pokusila sestavit žebříček témat, která některým studentům a jedincům, kteří se s takovými tématy setkávají, mohou činit v komunikaci problémy. A rozčlením je do devíti základních kategorií. Tato kapitola se bude snažit objasnit i etymologii daných slov, mnohdy je však těžké dopátrat se k závěrům. Určování etymologie může být často obtížné a z velké části jen odhadem. Většina vulgarismů převážně vzniká na základě podobnosti s dalším předmětem, věcí, zvířetem nebo i člověkem. Jednotlivé skupiny a kategorie mají k sobě často velice blízko, proto může docházet k překrývání těchto skupin a uváděná slova by se mohla tudíž vyskytovat ve dvou či více níže zmíněných kategoriích.

12.1 Tematické kategorie tabuizovaných slov

12.1.1 Sprosté nadávky, vulgarismy

Vulgarismy jednoznačně patří do jedné z nejzákladnějších kategorií tabu, proto ji uvedu hned na pomyslný vrchol. S ohledem na tuto rozšířenost a rozsah této bakalářské práce jsem se rozhodla uvést jen ty nejznámější příklady. Někteří mladí lidé, jako jsou studenti, občas používají tyto výrazy, avšak neuvědomují si už, že jejich mluva či prezentace sebe samého je nevhodná a tabu. Uvedeme si pár příkladů, které dozajista patří do této skupiny tabuizovaných slov a výrazů.

Mezi často používané vulgarismy patří například spodoba člověka se zvířetem, což je nejen u stávající „mladé“ generace jeden z nejhojněji používaných tabuizovaných vulgarismů. Zde je třeba poznamenat, že se jedná o relativně moderní jev, který se ve staročeštině vztahoval jen na zvířata neužitečná nebo škodlivá (Němec, 1980, s. 78). Jedná se o označení, jako je **kráva**, které se používá pro hanlivé označení ženy. Mezi další slova, která uvádí Rejzkův etymologický slovník (Rejzek, 2001, s. 310) ke slovu

kráva, patří kravský, kravín, kravinec a kravina – slovo kravina v dnešní době označuje hloupost. Etymologický slovník se zabývá původem slova kráva, všeslovansky a polsky se nazývá *krowa*, rusky pak *koróva*, srbsky a chorvatsky je to pak *kräva*, staroslověnsky jen adjektivum *kravii*. Co se týče praslovanštiny, tak toto slovo není prozatím doloženo, zatím se pouze rekonstruuje podle historicko-srovnávací metody, ale jinak je u praslovanštiny udáváno slovo *korva*, toto slovo má nejbližší k litevskému slovu *kárve*, který má v tomto jazyce stejný význam. Machek uvádí (Machek, 1971, s. 290) že praslovanskou variantou je slovo *korv*, které je však doloženo prozatím jen slabě. Mimo jiné je slovo kráva pravděpodobně příbuzné staropruskému slovu *curwis*, což v tomto jazyce znamená vůl nebo slovu *sirwis*, což znamená srnec. V latině se pak blíží slovu *cervus*, které si vykládáme jako jelen. Velšsky je pak slovo kráva nejbližší slovu *carw*, což opět znamená jelen, v němčině pak slovo jelen označuje *Hirsch*. Dále například výraz **vůl** (Rejzek, 2001, s. 724), který se naproti tomu používá pro označení jedince mužské populace. Vůl je vykleštěný býk (Machek, 1971, s. 704) a je často spojován s tvrdohlavostí. Proto je tento výraz reflektován v mluvě o tvrdohlavém člověku, nejčastěji mužského pohlaví.

Hanlivé označení **bastard** (Rejzek, 2015, s. 77) v 15. století pojmenovávalo nemanželské dítě spolu s jinými názvy jako parchant, levoboček nebo kříženec. Nadávka bastard pravděpodobně pochází ze slova *bast(h)art*, které vzniklo ze starofrancouzského slova *bastart* (vedle *fils de bast*, přičemž slovo *fils* znamenalo syn). Dopátrat se základového slova je avšak velice složité. Nejbližší pochází ze středolatinského *bastum*, které znamená *sedlo*, jež je samo pravděpodobně germánského původu. Onen význam slova bastard by pak znamenal něco jako *zplozený v (na) sedle*. Existují i jiné výklady, které jsou pak zakončeny na *-art*, *-ard*, které pochází z germánských osobních jmen, která původně obsahovala *-hart*, tedy *tvrdý* (takže se jednalo o jména jako Richard, Reinhard, Bernard). Ve francouzštině pak zobecnělo jako přípona osobních jmen. Můžeme si srovnat na slově *vieillard*, které znamenalo *stařík*. Doležal (Doležal, 2004, s. 68) se zabývá synonymem **parchant** a uvádí, že existují podobná označení jako *pankhart* či *panchart*. Původ tohoto slova lze najít v německém označení *Bankriese*, které znamená spadlý z lavice, slovo se pak středohornoněmecky řekne *bamchart*, *banz* označuje lavici a *hart* znamená tvrdý. Je to označení, které se navazuje do tvrdé lavice, která byla metaforickou narážkou na ubohost činu proti

vznešenému, posvěcenému a manželskému loži. Z pancharta pak vzniklo přesmykem označení parchant.

Dále bychom do této kategorie mohli začlenit slova jako **buzna**, **bukvice** nebo **buzerant**, jež všechna značí homosexuálně orientovaného muže, nebo výrazy jako **čurák** či **kokot**, které vznikly odvozeninou od mužského pohlavního údu, a **pipina** nebo **kačena**, které oproti tomu vznikaly jako odvozenina k ženskému klínu. Šmírbuch jazyka českého (Ouředník, 2005, s. 235) připojuje další podobné výrazy, a to **čiča**, **micinka**, **bobr** a nespočet dalších.

Výraz **kurva**, který uvádí Doležal (Doležal, 2004, s. 53–54) jako protiklad k pojmu panenské nevinnosti a ctnosti, je dalším příkladem ze skupiny vulgarismů. Při zkoumání etymologie tohoto slova se dobereme německého slova *Hure*, které je indoevropského původu, přičemž slovo *huor* je rozvod, staroněmecky pak *huora*, holandsky *huor* a anglicky *whore*. Dále Doležal uvádí, že určit etymologii je obtížnější, jelikož už v tomto konkrétním případě nejde o slovo prvotní. Dále je zde uváděno, že naše české slovo *kurva*, může mít však svůj původ v latinském *curro*, které znamenalo běhati, jelikož existují podobné výrazy, jako je například slovo *běhna* nebo další velice podobný výraz *poběhlce*. Od slova *běh* je odvozeno i ptactvo – tedy například *kur*. V říši zvířat má nehezku pověst koroptev, která je brána za smilného ptáka. Toto slovo mělo tvary jako *korotev*, *kuroptova* i *kurotova*, kdy na základě stažení těchto slov vzniklo slovo, které známe dnes, tedy *kurva*. Tento výraz byl v důsledku své výstižnosti přijat do ruštiny, litevštiny, dále do polštiny ve tvaru *kurwa* a v neposlední řadě do albánštiny – *kurve*, *kurbar*, rumunštiny – *curva*, novořečtiny *koyrba* a maďarštiny – *kurva*, *kurbó*.

Do této kapitoly dále můžeme uvést slovo jako **pind'our**, ke kterému se vyjadřuje Rejzek (Rejzek, 2001, s. 467) a pokládá jej za obecněčeské expresivní slovo slova penis (dále **pindík**, **pind'a**, také „malý člověk“) Je to expresivní útvar, který se podobá německému výrazu *Pimmel*, což znamená penis (dále je uváděno, že samotné slovo souvisí se slovem *bimmeln*, které si vykládáme jako *bimbat*. Toto slovo lze dále srovnat s českým výrazem *bimbas*). Můžeme si uvést i část ženského pohlavního ústrojí, tedy pojem **píča**, slovník Rejzkův se k němu dále vyjadřuje a vykládá ho (Rejzek, 2001, s. 465) jako slovo vulgární, jde tedy o zevní ženské pohlavní ústrojí. Polsky se slovo uvádí jako *piczka*. Vedle toho je slovo slovinské *pícek*, které dle výkladu slova znamená

penis, německy pak *pinken*, což znamená čurat, anglicky pak slovo *pizzle*, což znamená takzvaný „zvířecí penis“ Lze z toho vyvodit, že jde o takzvaný onomatopoický základ pi- napodobující močení a dále označující ženské pohlavní orgány, což však není dokázáno. Slovo jde dále srovnat s pojmem **pizda**, což je podle Rejzka (Rejzek, 2001, s. 469) vulgární termín pro ošklivou a nepříjemnou ženu. Všeslovansky a polsky pizda znamená *vulvu*.

12.1.2 Slova a témata, která se týkají intimních záležitostí

Na druhou příčku si uvedeme již výše zmíněná intimní témata. O těchto tématech mnozí studenti rádi hojně hovoří. Zde si uvedeme několik příkladů slov, která mohou za jistých okolností mnohým studentům činit problémy, a to z hlediska komunikace. Například se jedná o slova sexuálních záležitostí, sexu vůbec a činností se sexem spojených. Samotné slovo **sex**, které znamená pohlavní život jedinců, se k nám dostalo z anglického slova *sex*, a do angličtiny z latinského *sexus*, které znamenalo pohlaví (Rejzek, 2001, s. 570). Dále si za příklad můžeme uvést slovo podobného základu **sex-appeal**, toto slovo si podle Rejzkova slovníku (Rejzek, 2001, s. 570) vykládáme jako sexuální přitažlivost u vyzrálých jedinců. K nám se opět dostalo přes anglické označení *sex-appeal*, které vzniklo ze slova *sex* a ještě ze slova *appeal*, které znamená přitažlivost, působivost. Dále to například může být slovní spojení **orální sex** (orální znamená ústní), které podle Rejzka (Rejzek, 2001, s. 431) pochází z moderních evropských jazyků, jako je angličtina nebo francouzština – *oral*. Kdybychom tuto problematiku zkoumali hlouběji, zjistíme, že kořeny tohoto slova najdeme v pozdnělatinském slově *ōrālis*, které mělo stejný význam jako samotné slovo orální, které pochází z latinského *ōs* (genitiv *ōris*), které znamenalo ústa. Do této skupiny by se dále dalo zařadit slovo **petting**, ke kterému se opět vyjadřuje Rejzek (Rejzek, 2001, s. 464). Tento význam je vykládán jako sexuální zdržení, tedy bez přímého a bližšího pohlavního styku. Kořeny slova můžeme hledat v jiném slovu amerického a anglického charakteru *petting*, doslova je tento pojem překládán jako mazlení, laskání nebo v anglickém slovu (*to*) *pet*, tedy mazlit se, mukat se, jehož původ není přesně jistý. Dalšími příklady jsou slova související se sexuální nezkušeností, tedy například **panna** (panna = žena bez zkušeností s vaginálním stykem) – (Kroupová, Filipec, 2005, s. 260). Ouředníkův slovník (Ouředník, 2005, s. 215) dále tento výraz obohacuje o termíny jako je **prvníčka**, **nulka**, **jeptiška**, **bejt nejetá**, **neprojetá**, nebo naopak muž, který může

být stále ještě **panicem** (panic = muž bez zkušeností s pohlavním stykem) – (Kroupová, Filipec, 2005, s. 260), mohou brát mladí i staří lidé naprosto nevhodně či nepřijatelně a je nevhodné zapojovat tyto výrazy do konverzace. Ouředník (Ouředník, 2005, s. 213) tento pojem opět obohacuje o určité výrazy, jako jsou například **nešoust**, **nemrdal**, **nedomrd**, **honipéro**, **masturbát**.

Nebo vezmeme-li příklad z Velkého slovníku prostých slov (Obrátil, 2015, s. 214), tak i samotné slovo **semeno** je ve společnosti nevhodné i mezi mladými lidmi, kteří bývají otevřenému rozhovoru nakloněni. Pro slovo semeno se zastarale používaly výrazy jako **sémě**, **símě** či **sperma**. K moderním a hojně frekventovaným synonymům patří výraz **mrčka**.

12.1.3 Témata týkající se fyziologických záležitostí a zevnějšku

Zmiňovat se ve společnosti o vzhledu, obzvláště v tom negativním smyslu, je v naší společnosti stále uváděno jako nepřipustné chování a ve většině případů i jako nevhodné a nadměru urážející. Tyto výrazy lze zařadit do tabuizovaných témat jak ve studentské sféře, tak i mimo tuto vyčleněnou skupinu. Doležal dále uvádí (Doležal, 2004, s. 16–19), že pojem **těhotenství** spadá do oblasti lidské reprodukce a je společností sledován, tabuizován, ale i znevažován a hanoben. Jednou ze skupin výrazů, které se s tímto stavem spojují, jsou výrazy reflektující tíhu ženy v dané situaci. Žena totiž přibere větší množství váhy, které by v „normálním stavu“ bylo neobvyklé. V sanskrtu jde například o výrazy *gurviní*, *garbhiní*, *guru*, které znamenají těžký. Se slovem guru – těžký se spojuje výraz *garbha* – zárodek – latinský *germen*. Latinský *graviditas*, který znamená těhotenství, má blízký vztah se slovem *gravis*, které znamená těžký. Ve starořečtině se těhotná žena, těhotnice, nazývá „břichatá“. V dalších výrazech, které úzce souvisí s plodností, si lidé pletou *gynekologii* s *kyneologií*. A díky tomuto vznikají na „účet“ slov vtipy na toto téma. Ovšem správně použitý vtip může napomoci s vypořádáváním s některými tabuizovanými výrazy a tématy.

Dále zde můžeme uvést slovo **menstruace**. Rejzek rozepisuje (Rejzek, 2001, s. 373), že toto slovo znamená měsíční ženské krvácení. Slovo vzniklo z pozdnělatinského slova *mēnstruātiō* od *mēnstruāre*, které znamená mít měsíční krvácení. Kořeny slova můžeme hledat v latinském slově *mēnstruus*, jehož význam je měsíční, toto slovo pak pochází z *mēnsis*, které si můžeme vykládat jako měsíc. Mladí lidé také tento „měsíční stav“ nazývají pojmem **krámy**. S tímto předchozím stavem

a s tělem vůbec se spojuje další pojem, a to **menopauza**. Tento pojem opět Rejzek rozebírá (Rejzek, 2001, s. 372) a dále ho vysvětluje jako zánik menstruace, cizím pojmem *klimakterium*. Menopauza je novotvar, který byl přijat z moderních evropských jazyků, z němčiny *Menopause*, apod. Toto slovo bylo utvořeno z řeckého *mēn*, který znamená měsíc, ke kterému je připojeno slovo *pauza*, které také pochází z řeckého slova *paūsis*, což znamená – zastavuji, zadržuji, přestávám.

Hovor o závažných onemocněních je dnes stále velice urážlivý a je považován za jedno z tabu. To stejné platí pro nemoci, které se hojně rozšiřují převážně mezi mladými lidmi (takže ohrožení mohou být i studenti, kteří se nacházejí v produktivním věku), jako je například nemoc zvaná **AIDS**, **HIV**. Dále se toto týká i infekčních onemocnění, jako je **žloutenka**.

A do této kategorie lze dále zařadit stavy, jako je vylučování, vyprazdňování, močení, které je pro zdravé fungování člověka naprosto nezbytné, ovšem ve společnosti jsou tato témata a slova brána jako zapovězená. Může se například jednat o slovo **čurat**, které dále rozebírá Rejzek (Rejzek, 2001, s. 120) a uvádí jeho původ ve všeslovanském a polském jazyce jako *ciurkać*, což znamená hlasitě téci, v ukrajinštině je toto slovo známe pod slovem *čúrkati*, *čuríti*, které také znamená téci. Z onomatopoického hlediska je již zmíněné slovo podobné slovu litevskému, které zní *čiurėnti*, tedy crčet. Slovník nespisovné češtiny (Hugo a kolektiv, 2009, s. 171–172) k tomuto pojmu uvádí například pojem **chcát**, které je slovem vulgárním a tabuizovaným ke slovu močit. Dle slovníku toto slovo pochází z původního *scát*, tedy takto je tento výraz zachován v nářečích. Pochází z praslovanského slova *scati*, které by mělo souviset s německým slovem *seichen*, tedy močit. Ve spojitosti s dnešními studenty si můžeme vybavit slovní spojení – **jít hodit písek**, **jít s pískem**, tedy jít se vymočít. Dále si můžeme uvést z Rejzkova etymologického slovníku (Rejzek, 2001, s. 256) slovo **kadit**, které je považováno za slovo zhrubělé. Jak již asi tušíte, tak toto slovo je významu jako „vyměšovat výkaly“. Tento pojem vychází pravděpodobně od základu ka-, který je tak nejpravděpodobněji žertovným příkloněním ke *kaditi* – tedy vykuřovat, pálit kadidlo. Dle slovníku nespisovné češtiny (Hugo a kolektiv, 2009, s. 377) k tomuto pojmu můžeme přiřadit a tento pojem dále rozšířit o výrazivo, jako je například slovo **srát**, které je dnes myšleno ve významu **kálet**, ačkoliv původní staroindické slovo *sarati* znamenalo téci (Večerka, 2006, s. 178). Nebo zde můžeme uvést slovní spojení jako je **srát jak lijón**, což znamená mít průjem. Nebo opět termín **jít hodit kabel**, tedy jít vykonat potřebu.

12.1.4 Výrazy týkající se lidského těla a částí s ním spojených

Nelze opomenout ani výrazy týkající se lidského těla. I tato slova mohou být ve společnosti mladých osob, studentů a jiných jedinců vysoce nevhodná. Proto jsou tyto intimní části schovávány pod vrstvy oblečení. Přejdeme-li k příkladům těchto výrazů, uvádí Doležal (Doležal, 2004, s. 70–71), že staročestina rozlišuje takzvané „nádobí“ mužské a „nádobí“ ženské. Muž je vybaven **šourkem**, lidově přezdívaným pytlíkem, který je nazýván v sanskrtu *síman*, přičemž existuje i medicínský název, který zní *oschos*, *oscheos* a který je odvozen od *oscheo*, toto slovo samotné přitom znamená – obsahovat, držet. Jiný název pro šourek je *anda* – kóša, vak na vejce. Šourek je označován i jako *měšec* z kůže, původ tohoto slova je však nejasný, přičemž pravděpodobně ze slova *skura* (toto označení je vykládáno jako nevydělaná kůže) vzniká *škura*. Příbuzné slovo ke slovu *šourati* je *šoupati*, stejného významu je pak i slovo *šoustati*, které je vykládáno jako třít nebo otírat se. Je předpokládáno, že samotné slovo *šourati* vzniklo z toho, když batole lezlo po zemi a třelo si svůj šourek o zem. Latinské slovo *scrotum*, které opět označuje slovo šourek je slovo příbuzné slovu *scarificiato* – seškrabávání povrchní vrstvy kůže. Šourek měl své označení i v řečtině – *byrsa*, latinsky se pak označovalo jako *bursa virilis*, tedy váček mužský. Obsah šourku je laickou veřejností známý jako **koule**, anglicky nazývaný *balls*, dále pak je toto slovo známé pod názvy jako *koule*, *kulky*, *vajce*, protože onen tvar to velice připomíná. Staroslovansky byly známy pod názvem *jajce*, rusky se nazývají *jajčky*, polsky pak *jajka*, *jajca*.

Dále do této intimní kategorie můžeme přispět termínem **penis** (Rejzek, 2001, s. 459). Jak je všem asi známo, jedná se o mužský pohlavní úd, slovo pochází z latinského výrazu *pēnis*. Mezi studentstvem existují synonymní tvary ve významu pohlavního údu jako **klacek**, **kobra**, **klobása**, jež naznačují velikost a mohutnost. Nebo pejorativnější slovo jako **čurák**. Slovník nespisovné češtiny (Hugo a kolektiv, 2009, s. 455) dále rozšiřuje tuto kategorii o výrazy, jako jsou **výbavička**, **nádobíčko** a **vercajk**, přičemž všechny tyto výrazy jsou vulgární slova mužského přirození a jsou tabuizované.

Přesuneme-li se k reprodukčním orgánům ženy, lze v této kategorii zmínit slova, jako je ve společnosti stále tabuizovaný výraz **vagina** (Rejzek, 2001, s. 696). Pochází z latinského slova *vāgīna*, které znamená „pochvu na meč“, a z indoevropského výrazu

uāg-, který však není doložen, ale nesl význam jako pokrýt, přiklopit. Nebo můžeme zmínit velice významově blízký výraz **vulva** (Rejzek, 2001, s. 725), který označuje ženské zevní pohlavní ústrojí. Samotné slovo pochází z latinského slova *vulva*, *volva*, které označuje pochvu, dělohu a je příbuzné se staroindickým slovem *úlva*, které nese stejný význam. Tento výraz pravděpodobně souvisí s latinským slovem *volvere*, které znamená valit, otáčet, původně však znamenal obal. Dalším intimním a ve společnosti tabuizovaným výrazem, pomineme-li ordinaci lékaře, je výraz **klitoris**, který podle Rejzkova etymologického slovníku (Rejzek, 2001, s. 277) znamená „poštěváček“. Slovo pochází z řeckého výrazu *klitoris*, doslova jako „hrbolek“. Slovo je srovnáváno s výrazem *klītýs*, který znamenal kopec, svah.

Do této kategorie by dozajista patřily i výrazy, jako jsou **kozičky** (Hugo a kolektiv, 2009, s. 209), je to vulgární pojmenování pro ženskou prsa a jak uvádí slovník nespisovné češtiny, jedná se častěji o chválu tvaru než prosté vyjádření malé velikosti.

12.1.5 Témata, která se soustřeďují na psychické stavy

Častým výrazem, kterým se studenti velice rádi častují, je například výraz **debil**. Podle Rejzkova slovníku (Rejzek, 2001, s. 123) se jedná o slovo, které pochází z latinského *dēbilis*, což znamená tělesně slabý. Studenti tento výraz používají spíše pro označení hloupého člověka, převážně v situacích, kdy jsou rozhořčení. Někteří v tomhle slově vidí slovo *de-hibilis* (což ovšem není doloženo) od slova *habilis*, což znamená schopný, aktivní. Ovšem jiní toto slovo spojují s latinským slovem *-bil-*, *bel-* (které není doloženo), což znamená silný.

Podobným výrazem může být nadávka **mentál**, která pravděpodobně byla odvozená od pojmu mentalita, které podle Rejzka (Rejzek, 2001, s. 373) znamená jistý způsob myšlení. Toto slovo vzniklo přes německé slovo *Mentalität* a francouzské slovo *mentalité* z anglického slova *mentality* od slova *mental*, tento výraz znamená myšlenkový, rozumový, který vychází z latinského slova *mentālis*, který má stejný význam, tedy mentalita, od slova *mēns*, které pak vyjadřuje mysl, duši i rozum.

Do této skupiny výrazů můžeme začlenit i slovo **pitomec**, které je odvozeno od výrazu pitomý, staročesky slovo pitomý znamená krotký. Podle etymologického slovníku (Rejzek, 2001, s. 469) slovo krotký, ochočený, pochází od praslovanského slova *pitati* (což však není doloženo) a znamená krmit, přeneseně pak tupý nebo hloupý.

Dalším zmíněným výrazem může být slovo **idiot** (Rejzek, 2001, s. 233). Samotné slovo idiot označuje podle etymologického slovníku slabomyslného člověka, zhruběle se pak toto slovo řekne **blbec**, které si pak můžeme vykládat jako idiotský. Slovo má své kořeny v latinských slovech *idiōta*, *idiōtēs*, což opět znamená nevědomého člověka, laika, a dále i v řeckém slovu *idiōtēs*, což znamená soukromou osobu, laika i nevědomce, které vzniklo od slova *ídios*, jehož význam je zvláštní, osobní. Samotný význam slabomyslný nejprve nalézáme v angličtině, odtud se pak dostal do ostatních evropských jazyků.

Slovo **pako** může být dalším výrazem, který bychom mohli do této kategorie začlenit. Podle etymologického slovníku (Rejzek, 2001, s. 441) se toto slovo vykládá jako označení pro hlupáka, blázna. Pravděpodobně vzniklo od německého výrazu *Pack*, které se vykládá jako označení pro sebranku, holotu. Jiný výklad pak spojuje tento výraz se starším *pakost*, který se vykládal jako škoda, neduh nebo zlo.

Retard může spadat do slovníku studentského. Toto slovo vzniklo pravděpodobně od slova retardace, které opět podle Rejzkova slovníku (Rejzek, 2001, s. 538) znamená zpomalení vývoje i pohybu. Slovo pochází z latinského výrazu *retardātiō*, které pak znamená zdržení, meškání. Vzniklo od slova *retardāre*, které opět znamená zdržovat, meškat.

Dále výraz **kripl**, jež dle Rejzkova slovníku (Rejzek, 2001, s. 312) znamená označení mrzáka nebo idiota. Studenti ho však využívají ve smyslu hloupého člověka i jako nadávky, tudíž je spojeno s jistým ztrapněním dané osoby. Toto slovo vzniklo z dolnoněmeckého slova *Krüppel*.

Mezi nejčastější výrazy, které studentstvo používá, patří slovo **kretén**, toto je však myšleno v hanlivém slova smyslu. Při studiu etymologie (Rejzek, 2001, s. 312) lze zjistit, že samotné slovo vzniklo z francouzského slova *crétin*, což je původem nářeční pokračování starofrancouzského *crestien*, jež znamená křesťan, a z latinského slova *chrīstiānus*, které také znamená křesťan. Názory na tento významový posun se ovšem velice liší, ale nejpravděpodobněji však šlo o eufemistické označení pro slabomyslného člověka (nemocný, chudák se rovnal označení pro křesťana, člověka), které pak bylo negativně přehodnoceno.

K tomuto výrazu můžeme podle Ouředníkovy slovníku (Ouředník, 2005, s. 84) uvést synonymní výrazy, jako je například **dylina** nebo **pakoň**, které značí nechápatého člověka, zaměřují se na intelektuální chápání jedince a jsou to slova často negativně a hanlivě používaná a míněná. Dalšími slovy ještě může být například **psychouš** nebo **pošuk**, oba tyto výrazy jsou opět míněny jako nadávka. Studenti tak ve většině případů označují osoby s mentální poruchou nebo osoby, které silně vybočují z normálu.

12.1.6 Slova spadající do určité vykonávané činnosti

Mezi tato slova náleží ta, jež jsou spjata převážně s nějakým pohybem, většinou jsou tedy tato slova spojována třeba se sexuálním stykem. Dříve tato slova vůbec nemusela mít negativní význam, vlastně popisovala jen obyčejný pohyb nějakého předmětu.

Nejznámějším příkladem, který si tedy můžeme uvést, je slovo **šukat**, ve studentském slovníku má toto slovo vulgární význam a znamená souložit, jak uvádí etymologický slovník (Rejzek, 2001, s. 645). Dále slovník uvádí, že zastarale toto slovo znamená „třkat z místa na místo“, tedy něco jako běhat sem a tam. Dále toto slovo bylo chápáno i ve významu hledat, můžeme jej tak srovnat s polským slovem *szukac*, ruský pak slovo *šukát*, v překladu obě tato slova nesou význam hledat. Ve významu hledat se pomýšlí nad vlivem či přímo nad přijetím slova z německého výrazu *suchen*, středohornoněmecky je pak toto slovo řečeno jako *suochen*, které nese stejný význam. Ostatní české významy především ukazují na většinou onomatopoicky-expresivní původ. Srovnatelnými útvary pak jsou například – šourat se, šoupat se, šoustat, srovnávat se pak toto slovo dá i s ruským slovem *šúkat*, které nese význam šeptat. Jako další příklad si můžeme opět uvést výraz, který je obsažen v etymologickém slovníku (Rejzek, 2001, s. 636), tedy slovo **šoustat**. Jde o slovo vulgární, které studenti také používají ve svém slovníku s oblibou a které znamená souložit. Ve starší češtině mělo význam „smýkat se sem a tam, drbat a dřít“. K podobnému vývoji došlo i u slov jako jsou mrdat, nebo již výše zmíněné slovo šukat. Jde o onomatopoicky-expresivní slovo, které je na jedné straně srovnávané s výrazem šoupat a na straně druhé s výrazem šustit. Slovo **mrdat**, které bylo zmíněno již výše, popisuje opět etymologický slovník (Rejzek, 2001, s. 393), jedná se o vulgární slovo a znamená souložit. Dále se můžeme setkat s výrazy jako **zamrdat si**, **promrdat**, **zmrdat**. Specifikace významu je ve vulgárním slova smyslu staršího českého a staročeského slova, které znělo *mrdati*, toto slovo pak

znamenaloby hýbat se, kývat se, vrtět se. Slovinsky pak *mrdati*, které znamená vrtět tlamou nebo zadkem. Dalo by se sem zařadit i staroruské slovo *mordati*, které je chápáno ve významu „dělat grimasy“. Ouředníkův slovník (Ouředník, 2005, s. 289–290) dále tyto „pohybové stavy“ rozšiřuje o výrazy, jako jsou **prcat, vrzat, šoustat, hoblovat, mandlovat, žehlit, klátit, vobtahovat, brousit, piglovat, roubovat, vorat, ťukat, píchat, voskovat, vrznout si**. Ouředníkův slovník (Ouředník, 2005, s. 291–293) popisuje i slovní spojení jako jsou **vostrouhat mrkvičku, vohřát rampoucha, votřít parůžek, smočit paroh, namočit brko do kalamáře, narazit pípu, vobdělát zahrádku, pošimrat ji mezi nohama, rozčísnout pěšinku**, v neposlední řadě pak slovní spojení, jako jsou **hrát biliár, hrát kulečnick**. V případě těchto výrazů je slovník velice bohatý. Podobně bohatá je i slovní zásoba studentů, proto se i nadále slovník těchto pojmů rozšiřuje.

Dále do této kategorie může patřit i mezi mladými lidmi tabuizované slovo **masturbovat, onanovat** (Rejzek, 2001, s. 367) Toto slovo pochází z latinského slova *māsturbāre*, druhou část slova tvoří část *turbāre*, které znamená vzrušovat, porušovat, přerušovat a v první části můžeme vidět latinské slovo *manus*, které znamená ruka, tedy vzniká výraz „rukou vzrušovat“. Ve slovníku studentů dále můžeme zaslechnout termín **honit**, honit pak dále spojují s termíny jako **honit si klacek, honit si kládu**, ovšem tato slovní spojení jsou ve společnosti lidí nadále tabuizována.

12.1.7 Výrazy spojené se vzhledem a chováním člověka

Všechny výrazy uvedené v této kapitole jsou studenty hojně využívány při označování druhých osob. Tímto je však velice ponižují a dopouštějí se porušování tabuizovaných témat.

První příklad, který si uvedeme, označuje nehezkou ženu, jedná se o výraz **škeble**. Často se používá pro ženu staršího věku, tento výraz je myšlen jako urážka, pravděpodobně je jeho vznik spojován s výrazem škeble, kterou můžeme najít například v moři. Škeble mají dost často nerovný povrch, svráštělý, stejně tak jako vyzrálá, starší žena. A na základě podobných povrchových rysů se přeneslo pojmenování na ženu. Toto slovo podle slovníku (Rejzek, 2001, s. 630) vzniklo z německého nářečního slova *Schelbe*, dále je pak toto slovo srovnáváno se středodolnoněmeckým slovem *scholpe* a také anglickým slovem *shell*. Dalším výrazem, který je opět používán pro starou

ženu, je synonymní výraz **škatule** ke slovu škeble (Rejzek, 2001, s. 630). Tento výraz byl přejat ze středolatinského slova *scatula*, jako polské slovo *zkatuła*, ruské slovo *škatulka*, které vzniklo přes polštinu. Dále slovinské slovo *škâtla*. Původní středolatinské slovo znamená krabičku, skříňku, nejspíše se tam tak dostalo z prostředí lékáren.

Do této kategorie můžeme dále zařadit výraz **škareda**, který vznikl od slova škaredý. Toto slovo vyjadřuje pojmenování nejen pro ošklivou ženu, ale i pro ošklivého muže. Více k etymologii samotného slova nám poví slovník (Rejzek, 2001, s. 360). Etymologie tohoto slova nás vede do polského slova *szkaredny*, ruského slova *škárednyj*, což znamená lakomý. Starorusky je pak toto slovo *skarędъ*, *skarědъ*, což znamená ošklivý. Ouředníkův slovník (Ouředník, 2005, s. 395) dále tyto výše uvedené pojmy rozšiřuje o výrazivo jako **šereda**, **hrůza**, **fujtajblice**, **hezká jak posraný necky**, **bejt sexy jako myš v karanténě**.

V rámci chování člověka lze mimo toho přímo viditelného pozorovat i mimiku člověka, různé návyky člověka a také řeč, kterou se jedinec projevuje, a která může být v mnohých případech nevhodná.

Mezi chování, o kterých je nejen v kolektivu studentů nevhodné mluvit, lze zařadit určité chorobné sklony, kterými trpí i mnozí mladí jedinci, a může se jednat například o takzvanou **kleptomani**, která podle Rejzka (Rejzek, 2001, s. 275) znamená jakýsi chorobný sklon ke kradení. Uvádí, že se jedná o novotvar pocházející z 19. století, toto slovo pochází z řeckého slova *kléptō*, což znamená „*kradu*“ a slova *mánie*.

Do výše zmíněné kategorie můžeme začlenit slovo jako **bručoun**, které vychází od slova bručet, onomatopoicky jde srovnat se slovem broukat, mručet. Původ tohoto slova není úplně doložen, Rejzek (Rejzek, 2001, s. 92–93) uvádí variantu, že slovo má o-ovou variantu k *brek-*, která se vyskytuje ve slovech jako brečet, bručet, brouk.

12.1.8 Výrazy, které se navázejí do určitých etnik nebo národnostních minorit

Toto téma nelze opominout, neboť ve stávající společnosti se tato slova velmi často vyskytují. Tyto výrazy se stávají čím dál tím více tabuizovanými a nevhodnými, společnost by se v těchto okruzích měla řídit takzvanou politickou korektností, která byla zmíněna již výše.

Může se jednat o slova, jako je **černoch**, tento výraz vychází ze slova černý (Rejzek, 2001, s. 114). Etymologie zde uvádí, že toto slovo ve staročestíně mělo formu *črný*. Všeslovansky a polsky to bylo slovo *czarny*, rusky pak *чёрный*, srbsky a chorvatsky pak *crn*, staroslověnsky pak *чрънъ*. Další analýza tohoto slova je ovšem nejistá, někteří ji rekonstruují tak, že za základ považují výraz indoevropský *ker-*, což znamená tmavý, přesné významy jsou pak slova jako „*nelegální, tmavý*“. Tato slova mají základ v tom, že podobné aktivity (například jako černý trh) se děly hlavně v noci. Podobným výrazem, který se spojuje se slovem černoch, je **negr** (Rejzek, 2001, s. 406), což je hanlivé slovo pro výraz „*černoch*“. Slovo se k nám dostalo přes německý výraz *Neger*, francouzský výraz *nègre*, ze španělštiny a portugalštiny *negro*, všechna tato slova znamenala označení pro „*negr*“, tedy „*černý*“ z latinského slova *niger*. Je to tedy slovo označující černé otroky z Afriky. Ouředník (Ouředník, 2005, s. 44–45) tyto výrazy opět obohacuje o výrazy a slovní spojení, jako je **bakelit, bakeliták, dehták, asfalt, hadice, negativ, bubák a černá huba**.

Do této kategorie můžeme dále začlenit i hanlivé označení pro další menšinu, a tou jsou Romové. Jde o označení **cikán** (Rejzek, 2001, s. 105). Toto slovo bylo v Evropě rozšířeno, původ tohoto slova však není jasný. Tento výraz se poprvé objevuje v Byzanci jako *(a)tsínganoi*, což podle Rejzka připomíná jméno jakési heretické sekty *Athínganoi*, toto spojení však opět není jisté. Ouředník (Ouředník, 2005, s. 37) dále rozšiřuje výrazy a slovní spojení, jako jsou **cigoš, móro, romák, briketák, černohubka, cikorka, megeš, karamel, tmavá tvář, tmavej slovan, uzenej blondák, temný blondýn s černou botou**.

Dále do této skupiny lze zařadit označení **Rákosník**, toto označení pro Vietnamce je odvozenina od slova rákos, váže se k jejich způsobu života a místa bydliště, většinou i kvůli chudobě bydleli v rákosových obydlích. Slovo rákos podle etymologického slovníku (Rejzek, 2001, s. 526) vzniklo ze staročeského *rokosie*, polského *rogozie*, ruského *rágoz*, srbského a chorvatského *rògoz*. Většinou se odvozuje od *rogъ*, což není však dokázáno, v původním významu však toto slovo znamená trčící, čnějící. Nejasnější je pak druhá část, ve které někteří jedinci spatřují indoevropské slovo *ozdo-*, což znamená větev. Nepravidelné změny na cestě z praslovanštiny do češtiny nejsou také zcela jasné. Jak dále uvádí Rejzek, k záměně *k* za *g* došlo zjevně před změnou *g* na *h*. Pro tuto menšinu dále podle Ouředníka (Ouředník, 2005, s. 38) existují označení, jako jsou **Žluták, Rákos, Velocipedista**.

12.1.9 Témata týkající se sociálních rolí

Tato skupina je v nynější stávající společnosti velice častá, ovšem neméně urážlivá. Sem můžeme zařadit takový výraz, jako je **žebrák**, který je podle etymologického slovníku (Rejzek, 2001, s. 746) odvozen od slova žebrot. Expresivní výraz, který pro toto slovo existuje, je výraz *žebrotit*. Toto slovo existovalo již ve staročestíně, jinak slovensky znělo *žebrot*, polsky pak *żebrac*. Podle slovníku jde o expresivní útvar, obměnu staročestského *škebroti*, tedy *škembrot*, *reptat*, které má onomatopoický původ. S tímto slovem tedy souvisí výraz **somrák**, který podle etymologického slovníku (Rejzek, 2001, s. 590) je od výrazu *somrbot*, jde tedy o obecněčestský termín, tedy něco jako „žebrot obcházením“. Nejspíše vychází ze slovního spojení *bejt na somru*, ironicky „*být na letním bytě*“. Německy pak toto slovní spojení zní *Sommerwhonung* ze *Sommer*, tedy „léto“ a *Wohnung*, tedy „byt“. Tento výraz tedy znamená „*být bezdomovcem*“.

Dále do této skupiny můžeme zařadit výraz **pasák**, toto slovo podle Rejzka (Rejzek, 2001, s. 451–452) vychází ze slova *pást*. Staročestsky znělo toto slovo *pásti*, tedy něco jako hlídat, žít. Všeslovansky a polsky je to *paść*, rusky pak *pasti*, srbsky a chorvatsky *pásti*. Nedoložený původ má pak praslovanský výraz *pasti*, který je příbuzný s latinským slovem *pāscere*, které má stejný význam, tedy *pást*. Ouředník (Ouředník, 2005, s. 125) dále tento pojem obohacuje o slova a slovní spojení jako je **pasoň, pasoun, paskunda, kundopas, pastejř, zahradník, pazdíra, navářka**. Dále do této skupiny můžeme začlenit slovo **honák**, které podle Rejzkova slovníku (Rejzek, 2001, s. 208) pochází od slova *honit*. Jedná se o všeslovanské staré iterativum.

Touto poslední kategorií bych uzavřela první část teoretickou a přešla bych k části druhé, části praktické, která tvoří nedílnou součást této bakalářské práce.

II. část – Praktická část

V bakalářské práci nelze opominout samotnou praktickou část, která tvoří její druhou část. Zde se pokusím postihnout všechny kroky v rámci tvorby výsledné brožury, která tvoří finální výstup této praktické části.

13 Cíl bakalářské práce

Prostřednictvím výše zmíněného konečného výstupu, brožury, která je mířena primárně na vysokoškolské studenty a která může sekundárně pomoci i dalším mladým lidem již nedisponujícím statutem studenta, se těmto skupinám pokouším pomoci pochopit to, o čem s ostatními jedinci nehovořit, o čem může být v dané skupině nevhodné hovořit nebo co může ostatní posluchače „uvádět do rozpaků“, ačkoliv se navenek může zdát, že hovoří zcela otevřeně. Je potřeba si uvědomit to, ač se to třeba nezdá, že některá témata jsou pro jedince stále tabuizovaná, a to zvláště pro jedince introvertní a odtažití, jedince, kteří mohou mít problém se začlenit do skupiny, ať už se jedná o studijní skupinu nebo jen skupinu přátel. Brožura dále slouží jako menší „výzva“, aby se jedinec zamyslel nad tím, jak ve společnosti s kamarády hovoří, jaká slova v rozhovoru používá, jaká témata „vytahuje napovrch“, v jakém prostředí a čase o takovýchto tématech hovoří.

Samotnou tvorbou brožury se budu v této práci zabývat později, nyní bych se přesunula k procesu, který této tvorbě předcházela, tedy tomu, co bylo potřeba udělat, a co bylo potřeba promyslet.

14 Tvorba praktické části

Nezbytným předpokladem při tvorbě praktické části je určitý nápad, tedy cíl takovéto části a prostředek jeho dosažení. V této fázi jsem dospěla k závěru, že utvořím jakousi příručku, brožuru, která by byla mířena na studenty a mladé jedince. Ta by je stručně a jasně provedla tím, jaká témata a slova by si neměli dovolit ve společnosti ostatních jedinců používat. Ihned mi ale došlo, že tuto myšlenku a ergo i samotnou brožuru nebude možné realizovat jen za pomoci odborné literatury, kterou jsem

v bakalářské práci používala a ze které jsem čerpala. Pro tyto účely jsem potřebovala znát názory svých vrstevníků a jediný způsob, kterým bych tyto názory získala, bylo vytvořit průzkum, tedy vytvořit dotazník, který by obsahoval určité otázky, na něž by jedinci, respondenti dotazníku, odpovídali. Samotnou tvorbu dotazníku, výběr otázek a další nedílné součásti tohoto procesu si rozebereme v následující kapitole, tedy kapitole patnácté.

15 Dotazník

Vytvoření dotazníku bylo dalším logickým krokem pro získání odpovědí od respondentů. Zde bylo nutné zabývat se následujícími záležitostmi: jaké otázky v rámci dotazníku vytvořit, v jak velkém množství otázky vytvořit a jak dané otázky formulovat. Nejprve jsem si ve wordovém souboru vytvořila jakési seznámení, uvítání pro budoucí respondenty, kteří daný dotazník budou číst a následně snad vyplňovat. Takovéto „uvítání“ považuji za neopomenutelnou součást samotné práce, neboť respondenty částečně seznámí nejen s následně řešenou problematikou, ale i se mnou jako autorkou dotazníku, přičemž jsem uvedla, že sama jsem studentkou třetího ročníku Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. Dále jsem v „hlavičce“ dotazníku uvedla tu informaci, že dotazník bude sloužit jako podklad pro tvorbu praktické části bakalářské práce. Uvedla jsem tedy podstatný důvod, proč by respondenti měli dotazník vyplňovat, a k jakému účelu samotný názor respondentů poslouží. Samozřejmě bylo i začlenění určité informace, požadavku do této „hlavičky“, tedy na jakou věkovou skupinu respondentů je tento dotazník orientován. Požadavkem bylo, aby se respondent nacházel ve věkové kategorii 18–25 let. Dalším požadavkem bylo, aby byl v době vyplňování tohoto dotazníku studentem vysoké školy. Požadavky jsem tak nastavila za účelem vytyčení si jedné specifické věkově oddělené skupiny, jež disponuje sociálním statutem studenta, a to studenta vysokoškolského. Samozřejmou částí „hlavičky“, úvodu do dotazníku, byla i ta informace, která čtenáři objasňovala skutečnost, že dotazník je anonymní. Domnívám se, že při absenci této informace by se u některých respondentů mohl vyskytnout strach, že jimi zodpovězené otázky budou pod jejich jmény zveřejněny. To by jim následně bránilo i v dostatečném vyjádření svého názoru a postoje k danému tématu v rámci mého dotazníku.

V další fázi procesu tvorby dotazníku jsem začala promýšlet formu otázek, jejich samotné zformulování a jejich závěrečné zkompletování do již existující podoby. Na samotné otázky se blíže podíváme v kapitole následující.

15.1 Dotazníkové otázky

Nad samotnými otázkami dotazníku jsem se hodně zamýšlela, neboť z těchto otázek jsem měla čerpat finální výsledek. Zároveň bylo zřejmé, že s rostoucí rychlostí tvorby dotazníkových otázek by úměrně klesala jejich kvalita, čemuž jsem se snažila vyhnout. Mým dalším cílem bylo strukturovat dotazník tím způsobem, aby mi ve výsledku poskytl odpovědi na všechny mé otázky a abych si z těchto otázek byla schopna vyvodit odpovědi, které jsem později měla v úmyslu aplikovat v rámci brožury.

Pro tyto účely mi však nepostačovaly podklady, jež jsem využívala při tvorbě teoretické části této bakalářské práce. Potřebovala jsem znát názory ostatních jedinců, aby mé podklady pro sepsání brožury byly správné. Utvořila jsem tedy dotazník, který se skládal z jedenácti otázek. Při rozhodování o množství otázek jsem vycházela především ze svých vlastních dosavadních zkušeností s dotazníky, tedy snažila jsem se jej koncipovat tak, aby jeho vyplnění zabralo méně než deset minut, neboť vím, že jakékoliv delší vyplňování se stává nezajímavou záležitostí a autor dotazníku tak neobdrží požadovanou a očekávanou kvalitu odpovědí. Navíc hrozí to, že při vyplňování přes internet jedinec rozepsaný dotazník přeruší, protože mu samotné vyplňování přijde zdlouhavé a méně zajímavé, čas je v dnešní hektické době totiž drahocenná věc. Čas potřebný k vyplnění tohoto dotazníku jsem odhadovala na výše zmíněných deset minut, u jedinců, kteří by se více rozepisovali, pak patnáct minut. Ze zpětné vazby, která se mi po vyplnění dotazníku požadovaným počtem respondentů dostala, mohu vyvozovat závěr, že původně odhadované časové rozpětí bylo relativně přesné, neboť respondentům v průměru vyplňování zabralo osm až deset minut.

Dotazníkové otázky jsem se snažila konstruovat logicky a jasně, aby na ně bylo lehké odpovědět. Osm z jedenácti otázek jsem koncipovala ve formě otevřených odpovědí, tudíž na ně respondent mohl volně odpovědět a nebyl ničím limitován. Pro tuto formu jsem se rozhodla, neboť jsem nechtěla tlačit respondenty do určitých odpovědí a nutit je „zaškatulkovat se“ do určitých kolonek, chtěla jsem znát jejich upřímný a ničím nepodmíněný názor. Zbylé tři otázky jsem vytvořila prostřednictvím

formy zaškrtování, tak jsem ale učinila pro účely přehlednosti a efektivnosti následné analýzy dotazníku. První takováto otázka se týkala pohlaví respondenta, tudíž jsem jediné dvě možnosti pod dotazník vypsala a respondent si už jen vybral pro něj charakteristickou odpověď. V posledních dvou otázkách oproti tomu figuruje výběr ze škály procent, a to opět z důvodu efektivní analýzy. Tyto dvě otázky jsem však nenechala úplně uzavřené, nacházela se u nich totiž možnost, aby respondent vyjádřil svůj vlastní názor, pokud by se mu nelíbily mnou nabízené odpovědi.

15.2 Rozbor dotazníkových otázek

V této podkapitole se již budu zabývat obsahovým rozbořem jednotlivých otázek v dotazníku. První tři otázky jsem tvořila všeobecné, byly nastaveny tak, aby na ně mohli odpovídat převážně jen ti respondenti, na které byl tento dotazník mířen.

V první otázce jsem se tázala, zda je respondent muž či žena. Nemyslím si, že by tato otázka způsobovala problémy nebo že by respondenty tlačila do nechtěné odpovědi. Domnívám se, že jinak tuto otázku formulovat ani nešlo.

V druhé otázce jsem se respondentů ptala na další základní otázku, a to věk. Na tuto skutečnost jsem se respondentů tázala, neboť to bylo důležité pro mé výsledky, dotazník byl totiž mířen na respondenty ve věku 18–25 let a tímto způsobem jsem mohla částečně zajistit to, že se dotazníku bude dále věnovat pouze člen mnou zamýšlené věkové skupiny. Tento cíl jsem se pokoušela zajistit ještě dalším způsobem, a to prostředím, kam jsem tento dotazník umísťovala. K této problematice bych se chtěla dostat ještě v další části a tam ji detailněji rozebrat.

Ve třetí otázce dotazníku jsem se pokoušela zjistit, kde daný respondent studuje. Forma otevřené odpovědi umožňovala respondentům zmínit nejen univerzitu, ale i fakultu, na které studují. Tato otázka mi opět částečně zajišťovala to, že respondentem bude osoba, kterou jsem pro svůj výzkum a následnou tvorbu brožury potřebovala, neboť se stává velice zřídka to, že by na vysoké škole studoval někdo, kdo není ve věku 18–25 let, tedy opominu-li ty studenty, kteří studují kombinovanou formou či studenty celoživotního vzdělávání. Ale tento faktor jsem se opět snažila zmírnit tím, kam jsem svůj dotazník umísťovala.

Ve čtvrté otázce jsem zjišťovala to, jaké výrazy a témata jsou u studentů největším tabu. Forma otevřené odpovědi zde respondentům zajišťovala možnost zcela abstraktní nebo konkrétní odpovědi. Tato otázka pak sloužila jako jedna z těch podkladových pro brožuru, a to za účelem seznámení čtenáře se slovy a tématy, kterým by se při konverzaci ve společnosti měli spíše vyhnout, neboť tato témata mohou být pro ostatní jedince tabuizovaná.

Pátá otázka se tázala respondentů, co je vede k užívání takovýchto výrazů, ať už by to byla rodina, přátelé, společnost, situace nebo nálada. Touto otázkou jsem se snažila potvrdit nebo vyvrátit svoji teorii, že ve většině případů je používání tabuizovaných slov ovlivněno společenským prostředím.

V rámci šesté otázky jsem se respondentů tázala na otázku, v jaké společnosti tyto výrazy nejčastěji používají. Zajímala mě problematika toho, v jakém prostředí mají mladí lidé větší sklony k používání určitých tabuizovaných výrazů, zajímalo mě, zda se tomu tak nejčastěji děje ve skupině vrstevníků a zda zde existuje určitá korelace mezi používáním tabuizovaných slov a přítomností věkově stejné skupiny.

Jaký postoj k těmto výrazům, slovům, tématům mladí lidé zaujímají, jsem zkoumala v otázce číslo sedm. Zajímalo mě, jestli je postoj studentů k tabuizovaným tématům vskutku pozitivní, jak by se mohlo zdát z frekventovanosti jejich používání.

Vzhledem ke zvolenému tématu mě zajímala i otázka, jakou funkci ve slovníku mladých tato slova zaujímají. Tuto otázku jsem formovala v bodě osmém. Snažila jsem se získat informaci, jestli tyto výrazy používají převážně jako slova vycpávková nebo jestli je tomu jinak.

Dále mě zajímala i frekvence, s jakou tato slova používají, do této otázky jsem začlenila určité procentuální rozpětí, ale zároveň jsem v této otázce nechala i prostor pro vlastní vyjádření k danému tématu. Tuto otázku jsem koncipovala tím způsobem, aby mi ve výsledcích vyšel graf.

V desáté otázce mě zajímala skutečnost, odhadem kolik procent respondentova slovníku tato slova vyplňují. Zajímalo mě, jestli tato slova dávají studenti doopravdy za každou větu, jak občas můžeme slýchat na ulicích u mladších jedinců, nebo jestli je tomu v tomto případě naopak.

V otázce poslední, tedy jedenácté, jsem se respondentů ptala, jestli cítí nebo mají potřebu tabuizovaná slova nějakým způsobem zjemňovat, eufemizovat – a jakým způsobem tak činí.

Otázky v dotazníku jsem se zároveň pokusila uspořádat v logické návaznosti, tedy od otázek všeobecných vztahujících se převážně k osobě respondenta až po otázky zaměřující se na respondentovy názory na předestřená témata. V „hlavičce“ dotazníku jsem všem respondentům, kteří byli ochotni dotazník vyplnit, poděkovala za čas s ním strávený. I takováto „kliše“ věta je však v rámci dotazníků tohoto druhu samozřejmostí.

16 Šíření dotazníku

Po sestavení dotazníkových otázek přišla další fáze, a to vymyslet, jak dotazník šířit mezi budoucí respondenty. V úvahu přicházely dvě možnosti. První byla ta, že bych dotazník vytiskla a šířila přímo na Univerzitě Hradec Králové, a to tak, že bych dotazník rozdávala a nechávala si ho rovnou vyplnit na místě. Druhá možnost spočívala ve vytvoření dotazníku v některé z online aplikací, které jsou přímo na dotazník dělané. Jeho následné šíření například na sociálních sítích, které jsou v dnešní době velice oblíbené mezi mladými osobami.

Po pečlivém uvážení výhod obou možností jsem nakonec došla k názoru, že dotazník vytvořím online a následně ho budu šířit prostřednictvím různých sociálních sítí. Pro tuto variantu jsem se rozhodla ze tří důvodů. Prvně je tento dotazník mířený na mladé osoby a ti jsou každodenně alespoň na jedné sociální síti aktivní a dále je takto zaručena větší rozmanitost. V neposlední řadě jsem také vycházela z osobní zkušenosti, neboť nejprve jsem se snažila dotazník vytisknout a tyto fyzické kopie rozdat studujícím kamarádům, kteří by splňovali dané požadavky. Ti nebyli avšak ochotní tento dotazník vyplnit s tím, že se příliš báli toho, že bych si jejich dotazník přečetla a znala jejich názor na danou věc. Po prvním neúspěchu mezi mými přáteli jsem se pokusila rozšířit okruh dotazovaných tím, že jsem dotazník předložila přátelům mých přátel, přičemž jsme se vzájemně neznali. Ti ale také odmítli dotazník vyplnit s poukazem na to, že tak choulostivé a pro ně citlivé téma nebudou vyplňovat osobně, ale zároveň podotkli, že by byli ochotni dotazník vyplnit soukromě doma na internetu, ale ne osobně, neboť tam nehrozí, že by si někdo mohl spojit konkrétní odpovědi s jejich osobou.

Poté, co jsem se tedy rozhodla vytvořit dotazník online, jsem byla nucena přemýšlet nad tím, na jakých stránkách dotazník zaregistrovat. Na internetu je k dispozici široký výběr ze stránek, které slouží k tvorbě podobných dotazníků. Já jsem si vybrala internetovou stránku www.survio.com, kde jsem se zaregistrovala a následně jsem na této stránce vytvořila svůj dotazník. Stránky jsou přehledné a dotazník se zde tudíž vytvářel jednoduše. Po vytvoření všech otázek jsem dotazník následně mohla šířit po internetu, primárně po různých sociálních sítích.

16.1 Umístění dotazníku

Dotazník jsem se tedy rozhodla umisťovat po sociálních sítích, převážně na stránkách univerzit, kde jsem předpokládala, že budou lidé z mé cílové skupiny, tedy skupiny, kterou jsem pro svoje účely potřebovala. Se sdílením dotazníku po sociálních sítích mně pomohli i mí přátelé, jelikož na jejich studijní skupiny se nedostanu. Dále jsem na Facebooku narazila na skupinu, kde si lidé, převážně tedy studenti, vyplňují navzájem dotazníky. Na této skupině se objevovali převážně lidé, kteří potřebovali vyplnit dotazník pro svoji bakalářskou nebo diplomovou práci. Navzájem si v této skupině vypomáhají vyplňováním dotazníku nebo dotazníky mezi sebou šíří a sdílejí. Tato skupina mi velice pomohla dostat se na mnou stanovené číslo respondentů, tedy číslo sto. Studenti zde byli velice vstřícní a dotazník mi v této skupině hojně vyplňovali.

16.2 Respondenti

Mým stanoveným cílem bylo získat sto různých respondentů a tohoto cíle se mi podařilo nakonec dosáhnout.

Data od respondentů jsem získávala zhruba dva měsíce, dotazník jsem umisťovala na internet přibližně koncem ledna, všech sto respondentů jsem měla teprve až koncem března.

Ze 74 % byly respondenty ženy, zbylí respondenti byli muži, logicky tedy tvořili 26 % dotazovaných.

17 Analýza dotazníkových odpovědí

V této kapitole se pokusím detailněji analyzovat odpovědi sta respondentů, kteří byli ochotni vyplnit dotazník k této bakalářské práci.

Analýza výsledků první otázky splývá s předchozí, šestnáctou, kapitolou. Pro shrnutí zde pouze uvedu, že většinu respondentů tvořily ženy se zastoupením ve výši 74 %. Zbývající část logicky tvořili muži se svými 26 %. Tato skutečnost bude s největší pravděpodobností zapříčiněna i tím, že procentuální zastoupení ženské populace v České republice je vyšší než procentuální zastoupení populace mužské.

Ve druhé otázce jsem se respondentů tázala na věk, nejčastější věk, který respondenti v dotazníku uváděli, byl 22 let. V těsné blízkosti za ním byli lidé, kteří uvedli 23 let. Tyto dvě věkové kategorie tvořily více jak 50 % dotazovaných. V jedné z odpovědí se mi jako věk respondenta objevilo číslo 236, myslím si, že tady šlo o překlep na numerické klávesnici a respondent chtěl pravděpodobně napsat, že je mu 23 let. Na tuto odpověď nebyl v rámci výsledků brán zřetel.

Na třetí otázku, kde jsem se respondentů ptala na univerzitu a fakultu, kde studují, bylo v dotazníku nejčastěji odpovídáno tak, že respondenti studují Univerzitu Hradec Králové. Objevovaly se zde různé fakulty, nejvíce však pedagogická fakulta, dále fakulta přírodovědecká a v neposlední řadě fakulta filozofická. Z dalších univerzit se v dotazníku dále objevovala Masarykova univerzita, nejvíce právnická nebo přírodovědecká fakulta. V menším zastoupení se zde objevovala Karlova univerzita, například lékařská nebo přírodovědecká fakulta. V jedné odpovědi ze sta respondentů se mi objevila odpověď, že respondent studuje v rámci University College of Northern Denmark. U této odpovědi jsem předpokládala, že jedinec, který vyplňoval dotazník, studoval v zahraničí v rámci programu ERASMUS+. Takovouto odpověď jsem v žádném ze svých dotazníků nečekala a mile mě překvapilo to, že se tam taková odpověď objevila a že se neobjevovaly pouze univerzity, které by se vyskytovaly na území České republiky.

Ve čtvrté otázce jsem se tázala respondentů na to, která tabuizovaná slova a témata jsou pro ně nejvíce nevhodná. Ve většině případů se respondenti shodli, že tabuizovanými tématy jsou pro ně především intimní témata, vulgarismy, nadávky. Tato kategorie mě zajímala, neboť jsem ji chtěla využít jako jeden z pokladů pro svoji

brožuru. Většině dotazovaných respondentů se nelíbí určitá témata, tedy zdají se jim ve společnosti tabuizovaná. Když s nimi druhý člověk mluví o těchto tabuizovaných výrazech, tématech, mohou se v jeho společnosti cítit „nesví“. Patnáct respondentů se shodlo na tom, že ve společnosti druhých lidí nemají žádné zábrany, ale stále převládá většina mladých lidí, kteří nějaké zábrany mají.

V další otázce jsem se respondentů ptala na to, co je vede k užívání takovýchto výrazů. Většina respondentů se shodla na tom, že buďto jsou to jejich přátelé, společnost nebo zloba, momentální nálada jedince. Poslední zmíněné skupině respondentů nelze než doporučit, aby se pokusila ve společnosti ostatních lidí více ovládat.

V šesté otázce jsem se ptala na to, v jaké společnosti tyto termíny, tabuizovaná slova, uživatelé nejhojněji používají. Většina respondentů na tuto otázku odpověděla, že tabuizovaná slova nejčastěji používá v okruhu svých přátel. Další frekventovanou odpovědí se stávala rodina nebo odpověď typu „všude“.

V sedmé otázce jsem se dotazovaných ptala, jaký postoj k těmto slovům mají, většina odpovědí by se dala shrnout slovem negativní, někteří jedinci byli toho názoru, že vztah k takovým výrazům mají až přímo striktně negativní. Ale objevovaly se i názory typu, že vztah k těmto slovům mají funkčně adekvátní, ba i neutrální.

Nadcházející otázka se čtenářů ptala na názor ohledně toho, jakou funkci tato slova zaujímají v respondentově slovníku. Většina respondentů se opět shodla na tom, že daná slova napomáhají otevřenějšímu rozhovoru. Zde si ale musím položit otázku, za jakou cenu tomuto napomáhají, a myslím si, že spíše taková slova mohou v rozhovoru uškodit a zdát se druhé straně neadekvátní a neslušná, mohou druhou stranu uvádět do nepříjemných situací. Dle většinového názoru pomáhají tabuizovaná slova lépe vyjádřit situaci nebo zdůraznit popisovaný stav, já se na druhou stranu domnívám, že mluvčí by si tuto slovní výstelku mohli odpustit. Jak uvedl jeden z respondentů, svoji větu rád začíná slovním obratem: „Tak kurva“, možná by si respondent měl uvědomit, že by se této frázi mohl před ostatními jedinci vyhýbat a že ji někteří jiní komunikující mohou vnímat až negativně.

V další otázce, tedy otázce deváté, mě zajímala frekvence, s jakou tyto výrazy používají. Hojně se zde objevoval názor ve smyslu, že tyto termíny respondenti

používají každodenně, tuto odpověď jsem zaznamenala ve 28 % případů. Několikrát do týdne taková slova používá dalších 17 % jedinců, dalších 12 % tato slova používá několikrát do měsíce. Tedy celkem 57 % uživatelů dle mého názoru tyto výrazy používá relativně frekventovaně. 28 % respondentů uvedlo, že tyto výrazy používá zřídka a 7 % uvedlo, že tyto výrazy nepoužívají vůbec. Zbýlých 8 % má na věc jiný názor, buďto tuto kategorii nedokáže posoudit, nebo tato slova používají téměř za každou svojí větou.

V desáté otázce jsem se respondentů ptala na to, zhruba kolik procent jejich slovníku tato slova vyplňují. Většina respondentů, tedy 64 % dotázaných, se shodla na tom, že tato slova tvoří 0–5 % jejich slovníku. Teď záleží na posouzení každého jednotlivce, jestli je toto číslo úměrné nebo ne. Můj subjektivní názor je takový, že i takové číslo je příliš. Pouze jediný respondent přitom uvedl, že tato slova netvoří součást jeho slovníku.

V jedenácté otázce jsem se respondentů tázala na to, jestli daná slova nějakým způsobem zjemňují, eufemizují, to samozřejmě za předpokladu, že je vůbec používají. Většina respondentů buď dané výrazy vůbec nezjemňuje, nebo se snaží výrazy aspoň eufemizovat. Respondenti se v tomto případě snaží dávat slovům méně sprostý kontext. Jeden respondent uvedl případy, že místo slova „do prdele“ používá „do háje“ nebo místo slova „sakra“ používá pro něj lépe znějící slovo „safra“. Na straně druhé se ve skupině respondentů objevil i jedinec, který uvedl, že daná slova nezjemňuje a spíše naopak používá dysfemismy.

18 Závěr dotazníkového šetření

Závěrem této části věnující se dotazníku bych se pokusila shrnout dotazníkové šetření, pokusila bych se vyjádřit i mé očekávání a odůvodnila bych i to, za jakým účelem jsem dotazník tvořila a v závěru vyhodnocovala.

Z dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo sto respondentů, vyvozují následující závěry: Dle mého názoru používají mladí lidé tabuizovaná slova a témata v relativně velké míře. Ve většině případů jim to nepřijde nijak nevhodné a neslušné. Nejčastěji tak činí v blízkosti svých přátel, kamarádů nebo rodiny a nejsou si ani jisti, zda to okolní posluchači nepovažují za nevhodné či urážející.

Na základě tohoto průzkumu jsem se rozhodla sepsat krátkou brožuru, která by mířila hlavně na mladé osoby, studenty vysokých škol či studenty středních škol nebo i učilišť, na kterých mluva studentů bude dle mého názoru ještě mnohem vulgárnější a pokleslejší. Tato brožura by studenty prováděla, poučovala je, že by svoji řeč ve společnosti měli ovládat. Přílišné používání tabuizovaných slov, témat může druhého jedince dostávat do velice špatných pozic, tímto vlivem se může cítit nesvůj a budoucí společenskou konverzaci to může „brzdit“. Tato brožura by měla společnost seznamovat s tím, o jakých tématech nemluvit a odůvodnit to. Mnozí lidé si to velice často neuvědomují, proto je podle mého subjektivního názoru dobré krátce tuto problematiku probrat v brožuře, kterou se více pokusím rozebrat v následujících kapitolách.

19 Tvorba brožury

V rámci tvorby brožury (příloha A) jsem v první řadě chtěla brožuru knižní. Později jsem přišla s myšlenkou, že zajímavé po grafické stránce i stránce formálního zpracování by bylo vytvoření brožury klasického typu, tedy se vzhledem podobným „skládané harmonice“. Brožura měla podle mých představ být oboustranná, měla mít barevnější provedení, které by případné čtenáře zaujalo na první pohled. Samotná brožura měla mít obrázky, které dle mého názoru k „brožurovému“ formátu patří. Brožuru jsem si chtěla vyrobit sama, neboť se tímto materiálem budu jistým způsobem „sebe prezentovat“. Nejdříve jsem si chtěla nechat tuto brožuru vyrobit od profesionálů, kterým bych za jejich práci zaplatila, ale z výše zmíněného důvodu jsem se rozhodla pro tvorbu vlastní, nejspíše méně profesionálnější brožury. Zároveň to pro mě představovalo výzvu v tom smyslu, že jsem dříve nikdy nic podobného nezpracovávala. Vzhledem k tomu, že zrovna neoplývám „manuální zručností“, jsem se rozhodla pro tvorbu samotné brožury v mně známém „prostředí“ programů Microsoft Word a Malování, kde jsem se snažila dát brožuře finální podobu.

19.1 Vzhled brožury

Původně jsem plánovala dvoustrannou brožuru s obrázky, plánovala jsem ji vyrobit tak, aby čtenáře na první pohled zaujala. Snažila jsem se, aby spolu přední a zadní strana jistým způsobem korespondovaly, proto jsem na úvodní straně položila

čtenářům otázku, na kterou si po přečtení dané brožury měli odpovědět. Tuto odpověď jsem nastínila na zadní straně brožury. Formátování samotné brožury pro mě nebylo jednoduché, ačkoliv se tato činnost může na první pohled zdát nenáročná. Autorská práva obrázků by měla být zajištěna. Obrázek nacházející se na „titulní“ straně brožury je mnou vytvořená fotka. Co se týče obrázku druhého, ten je stažen ze stránky www.pixabay.com, kde jsou veškerá autorská práva ošetřena a obrázky se dají volně používat. U vtipu, který jsem do brožury začlenila, jsem se snažila uvést zdroje, autor však nebyl na uvedené stránce psán, do citace jsem tak začlenila veškeré mně dostupné informace. Samotnou brožuru jsem se snažila napsat stručně a jasně. Mohla by se vyskytovat například ve školách, kde by si ji studenti mezi přestávkami a pauzami četli, také kvůli tomu jsem volila i dle mého názoru rozumné délky textů. Nadpisy jsem se snažila dělat poutavé, tak, aby jistým způsobem na čtenáře apelovaly.

Samotný QR kód, který jsem vložila na zadní stranu brožury, splňuje jistou formu mého podpisu. Jsou v něm informace o mně, mé jméno a kontaktní údaje, tedy e-mailová adresa a telefon. Pokud by měl čtenář zájem, může si tyto informace zjistit přes aplikaci, která jde stáhnout do mobilního telefonu a která tento kód umí přečíst.

19.2 Téma brožury

Téma v brožuře se zabývá tím, co je či není vhodné pro diskuzi s komunikačním partnerem. Vymezuje témata, která by mohla být k rozhovoru nevhodná, tabuizovaná, dále uvádím konkrétní příklady těchto samotných témat.

Mým cílem byla určitá návaznost zadní strany na stránku titulní. K dosažení tohoto cíle jsem volila formu otázka-odpověď. Na úvodní straně tak padla otázka „Studenti, víte, čemu se máte v konverzaci vyhýbat?“, která by po přečtení brožury měla být zodpovězena. To je zdůrazněno odpovědí na zadní straně „A teď už víte, čemu se vyhnout.“ Toto spojení titulní a závěrečné strany mi přišlo jako odpovídající zvolenému formátu, navíc jsem získala dojem, že to mnohem více „tmelí“ jednotnost samotné praktické části bakalářské práce. Dále jsem se snažila poskytnout praktické rady, které by některým osobám mohly být nápomocny.

19.3 Kapitoly v brožuře

V jedné z prvních kapitol se pokouším seznámit čtenáře s tím, jaká je současná situace ohledně tabu a jak k němu mladí lidé přistupují, o jakých tématech se například bojí hovořit. Vymezila jsem zde určitou věkovou kategorii, kde jsem použila a aplikovala své poznatky z dotazníku. Podstatnou část tvoří i menší poučení o tom, že někteří jedinci se v přítomnosti partnera mohou cítit nepříjemně jen z důvodu špatně zvoleného tématu či špatně zvolených slov. Jsem si ovšem vědoma toho, že ne každý to může mít takto nastavené, někteří jedinci dokážou takovéto jednání „smést pod koberec“ a pokračovat v komunikaci, jako by se nic nestalo. V komunikaci hodně záleží na subjektivních pocitech.

Další kapitolu tvoří část, která se zabývá konkrétními tématy, která mohou mladým lidem činit v komunikaci problémy. Vyjmenovala jsem zde jedenáct základních témat, která jsou podle mého názoru velice podstatná. Samozřejmě by se tato témata dala dále rozšiřovat, ale z hlediska rozsahu bakalářské práce tomu tak není možné. Dalším tématem, které je podle mě všeobecně ve společnosti tabuizováno, je téma, které má co dočinění s náboženstvím a otázkami ohledně náboženství všeobecně. Jsou to jen ukázková témata, jejich účelem je upozornit čtenáře na to, že tato témata mohou některým lidem činit v konverzaci problémy. Pokusila jsem se zde poskytnout i krátkou radu, která čtenáře vyzývala k tomu, aby rozhovor směřovali spíše na neutrální věci, které ani jednoho z komunikujících nepohorší, pokud iniciátor rozhovoru nezná toho, s kým komunikuje. Může se tedy jednat o témata spojená se školou, jako jsou zkoušky, zápočty, semináře či přednášky. Nebo se může jednat o prosté téma, jako jsou například naše koníčky, volnočasové aktivity, takovými tématy dozajista nikdy nikoho nepohoršíte. Posléze, kdy si u vašeho komunikačního partnera jistým způsobem „otestujete půdu“, můžete zajít v komunikaci dále, budete vědět, co s přítomným, v dnešní moderní době často i nepřítomným člověkem (prostřednictvím sociálních sítí, přes mobilní telefon) probírat či naopak čemu se vyhnout.

Následující menší kapitola nese název „Ptáte se, jak se tedy s tabu vypořádat?“. Čtenářům tam radím, že vhodnou a únosnou formou, jak se s tabu vypořádat, může být forma vtipů. Pokud je vtip použitý se vkusem a s vhodným komunikačním partnerem, jedná se o jednu z nejlepších forem prolomení tabu pro situace otestování komunikačního partnera.

V další z kapitol jsem psala o tom, že komunikace je projevem sebe prezentace. K sebe prezentaci samo sebou patří kultivovanost projevu, tedy používaná slova v rozhovoru, dále i témata, která si volíme. Mnohdy je pro druhého člověka složité se zapojovat do komunikace, která je mu určitým způsobem nepříjemná. A jestli se druhý komunikující cítí v komunikaci určitým způsobem „utlačovaný“, tak je důležité se ozvat a podotknout, jaký názor k danému tématu či používaným slovům zaujímá.

V další kapitole s názvem „Rada“ se snažím některým čtenářům pomoci tím, že zmiňuji, že pokud je čtenáři daná komunikace nepříjemná, není rozhodně od věci požádat o změnu tématu. A pokud tak bude učiněno slušnou formou, nebude to nevhodné, natož pak pro druhého jistým způsobem urážející.

Na závěrečné, zadní stránce brožury pak radím, kde lze najít více informací k danému tématu, kdyby čtenáře tato problematika zaujala.

20 Cílová skupina

Mnou zvolenou cílovou skupinou, na kterou by tato brožura měla cílit, jsou studenti, nejlépe vysokoškolští studenti ve věku mezi 18–25 lety, kteří studují prezenční formu studia. Brožura by dále ale mohla být vhodná pro další mladé lidi, kteří nevědí, o jakých tématech v komunikaci nehovořit, obzvláště pokud druhého komunikujícího dobře neznají.

21 Tisk brožury

Než jsem se rozhodla zanést brožuru k profesionálnímu tisknutí, rozhodla jsem se vyzkoušet tisk neprofesionální, tedy chtěla jsem si brožuru vytisknout doma. Vzhledem k tomu, že jsem nic podobného formátu ještě netvořila, nebyla jsem si jistá výsledkem. Brožura, vzhledem k mým možnostem, zatím byla v černobílé verzi, já jsem se jen těšila na to, až projde profesionálním tiskem a bude barevná, tedy v celé své finální podobě. Po finální úpravě a dopsání posledního slova míří brožura k finálnímu vytisknutí. Tuto činnost jsem se rozhodla svěřit do odborných rukou v profesionální tiskárně, a to z vlastního nedostatku požadavků potřebných pro kvalitní tisk, především dostatečně kvalitního papíru, na kterém by barvy odpovídaly mým požadavkům.

22 Závěr praktické části

Na základě dotazníku, který jsem „poslala do světa“ a na základě dotazníkového průzkumu jsem zjistila, že mladým lidem v mnou vytyčeném věku často činí určitá témata v komunikaci problémy. Ale jsou i tací lidé, kteří nemají v komunikaci zábrany. Proto jsem vytvořila tuto brožuru, která by měla část společnosti seznamovat s tím, o jakých tématech je ve společnosti nevhodné či nežádoucí mluvit. Brožura cílí ale i na ty jedince, kterým činí problémy o jistých tématech mluvit, a to v tom smyslu, že jim radí, aby se nebáli ozvat a upozornit na to, že určitá mluva či téma komunikace je pro ně nepříjemná.

23 Závěr

Mohu konstatovat, že mě tato práce obohatila o mnoho výrazů a slovních spojení. Zároveň chci však podotknout, že ne vždy se tato práce psala snadno, jelikož se sama považuji za citlivého člověka, tudíž výčet některých slov pro mě samotnou byl mnohdy pohoršující, nicméně jsem vše zvládla napsat bez pohoršení své morálky. Ale slabší povahy se čtením této práce, obzvláště u výčtu některých slov, mohou mít problémy.

Teoretická část mě obohatila o mnoho nových poznatků, které se týkaly zejména všeobecných věcí ohledně tabu, jeho historie jako slova a jeho různého dělení. Tyto poznatky mohou být užitečné i pro širší společnost, která tuto bakalářskou práci bude číst.

Co mě v průzkumu, který jsem prováděla mezi studenty, překvapilo, bylo to, že mnoha mladým lidem je nepříjemné, když ve společnosti někdo mluví o určitých tématech či vyslovuje jistá slova. Většina mých respondentů je toho názoru, že se jim tato mluva zdá nevhodná. Když už taková témata ale používají, snaží se je určitým způsobem zjemnit, eufemizovat. Někteří je často používají v kruhu přátel nebo rodiny, zde lze tedy předpokládat, že u těchto skupin jsou si vědomi toho, co si k dotyčným mohou dovolit. Ale pak je tu druhá skupina, pro respondenty víceméně neznámá skupinka lidí, před kterými ale ovšem také používají nevhodná slova. Já sama se často setkávám s tím, že v dopravním prostředku slyším rozhovor cizích lidí, ve kterém jsou používána tabuizovaná slova. Používání určitého slovníku však dle mého názoru ovlivňuje výchova a prostředí, kde daný jedinec vyrůstá. Podle mých zkušeností dále slovník, ve většině případů negativně, ovlivňují i lidé, se kterými se nejčastěji v pubertálním věku scházíme. Tuto svou teorii jsem si prostřednictvím dotazníkového šetření byla schopna potvrdit. Dále 57% užívání těchto výrazů svědčí o tom, že ve společnosti chybí představa/vzor, jaký by měl být postoj k těmto fenoménům. Lid tomuto fenoménu do hloubky, možná tedy i sobě nerozumí.

Tato práce mi přinesla mnoho, hlavně jsem si při psaní oněch vulgárních, tabuizovaných slov uvědomila to, jak jsou tato slova nehezka, nepříjemná a pro mě velmi často až odpudivá. Já se je budu snažit i nadále ve svém slovníku používat co nejméně. Doufám, že tato práce bude přínosná i jejím dalším čtenářům. Třeba si další jedinec uvědomí, že používáním takovýchto slov může pohoršovat okolí a že v širší

společnosti většinou není podobný slovník žádoucí. Otázkou však zůstává, jestli jedinci budou někdy schopni mluvit kultivovaněji, což by znamenalo to, že by tabuizovaná témata a vulgarismy ze svého slovníku úplně vyřadili. Nemyslím si, že by to v naší společnosti bylo úplně možné, ale nechala bych se překvapit.

Na základě svého průzkumu jsem tedy ještě vytvořila brožuru o způsobu mluvy ohledně tabuizovaných slov a výrazů. Doufám, že tomu, kdo si ji přečte, bude byt' jen trochu nápomocná a bude se podle ní řídit, pokud se takovými tipy ještě neřídí.

V neposlední řadě se ještě „klaním“ těm, kteří drží svůj slovník pod kontrolou a ve společnosti mluví kultivovaně a tak, aby se jednou za sebe nemuseli stydět. Na závěr se ještě omlouvám těm, které slova použita v této bakalářské práci pohoršila, pro tento výzkum to však bylo nutností a z povahy věci nebylo možné se jim vyhnout. Úplným závěrem bych chtěla lehce apelovat na ostatní, že slovník, který ve společnosti používají, je jejich „vizitkou“, proto je dobré ho určitým způsobem korigovat za účelem lepší sebe prezentace ve společnosti.

Navazujícím přínosným a zajímavým zkoumáním v rámci této problematiky by bylo vytvoření etymologického slovníku vulgarismů a tabuizovaných termínů, jelikož žádný takový slovník zatím neexistuje. Ten by mohl společnosti prospět tím, že ji poučí o původu tabuizovaných slov.

24 Seznam použité literatury

DOLEŽAL, A. *Zakázaná slova aneb (ne)pikantní jazykověda*. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0916-3.

ERHART, A. VEČERKA R. *Úvod do etymologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981.

HARTL, P. HARTLOVÁ H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

HUGO, J. a kol. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. 3. rozš. vyd. Praha: Maxdorf, 2009. ISBN 978-80-7345-198-1.

KRAFT, H. *Tabu – Magie a sociální skutečnost*. Praha: Mladá fronta, 2006. ISBN 80-204-1345-6.

KRÁLÍK, J. a kol. *Každý den s češtinou – Zajímavosti a zvláštnosti: 121 kapitol o češtině*. Praha: NLN – Nakladatelství lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-884-6.

KROUPOVÁ, L. FILIPEC, J. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České Republiky*. Vyd. 4. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

LAKOFF, G. *Ženy, oheň a nebezpečné věci: co kategorie vypovídají o naší mysli*. Praha: Triáda, 2006. ISBN 80-86138-78-X.

MACHEK, V. *Etymologický slovník jazyka českého*. Praha: Academia, 1971.

NĚMEC, I. *Rekonstrukce lexikálního vývoje*. Praha: Academia, 1980. Československá akademie věd.

OBRÁTIL, K. J. *Velký slovník sprostých slov*. V opravné podobě vydání druhé. Praha: Lege Artis, 2015. ISBN 978-80-906110-0-9.

OUŘEDNÍK, P. *Šmírbuch jazyka českého: slovník nekonvenční češtiny: 1945-1989*. Praha: Paseka, 2005. ISBN 80-7185-638-X.

REJZEK, J. *Český etymologický slovník*. Voznice: Leda, 2001. ISBN 80-85927-85-3.

REJZEK, J. *Český etymologický slovník*. Třetí vydání (druhé přepracované a rozšířené vydání). Praha: Leda, 2015. ISBN 978-80-7335-393-3.

Slovník současné češtiny. V Brně: Lingea, 2011. ISBN 978-80-87471-27-2.

VEČERKA, R. *K pramenům slov: uvedení do etymologie*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2006. ISBN 80-7106-858-6.

25 Seznam příloh

Příloha A – Brožura

**Témata, která mohou mnohým
mladým lidem činit
v komunikaci problémy**

- Intimní témata,
- témata sexu,
- vulgarismy,
- nadávky,
- urážení národnostních menšin,
- témata lidského těla,
- témata lidského zevnějšku,
- témata psychických stavů,
- témata fyziologických záležitostí,
- závažné nemoci – hlavně pokud jimi komunikující sám trpí,
- témata rodinných záležitostí.

Rada

Pokud zcela dobře neznáte člověka, se kterým komunikujete, nebo se Vám zdá, že je z Vaší konverzace nespůsobilý, tak je lepší bavit se o neutrálních tématech, jako je například škola či společný koníček! Určitě naleznete mnohá společná témata, která ani jednomu z Vás nebudou činit v komunikaci větší problémy.

**A teď už víte,
čemu se vyhnout.**

Kde hledat více informací

- Tabu – Magie a sociální skutečnost, Hartmut Kraft, 2006.
- Každý den s češtinou, Jan Králík a kolektiv, s. 325-326, 2009.

**Studenti,
víte, čemu se máte
v konverzaci
vyhýbat?**

**Brožura k bakalářské práci na téma
Český jazykový obraz tabu ve
studentské mluvě.**

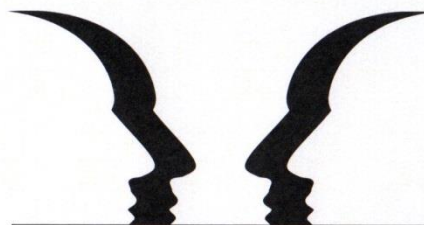
Tabu a mladí lidé

Mysleli jste si, že všichni Vaši kamarádi snesou veškeré Vaše otevřené rozhovory ve společnosti? Opak je pravdou! Možná jste si to ani neuvědomovali, ale mnohdy znepříjemňujete svým blízkým kamarádům život. Svým neuváženým jednáním je můžete uvést do velice překerní situace.

Více jak polovina mladých lidí ve věku 18–25 let se bojí hovořit o tabuizovaných tématech, jako je například sex a další s ním spojená intimní témata. Studentům často vadí, když v jejich přítomnosti někdo používá vulgarismy a chová se nepatřičně. Nejspíše jste nic z tohoto nevěděli, pravděpodobně Vám i takovéto chování přišlo zcela „normální“, tak tomu ale není. Nejen starší generace, ale i mladí lidé se často cítí nepříjemně v přítomnosti jedince, který se chová nepřípustně a působí velice znepokojivým dojmem na ostatní. Proto si pečlivě rozmyšlejte, co vypustíte z úst, i když jste ve společnosti svého blízkého kamaráda. Můžete na něj totiž působit drze.

Ptáte se, jak se tedy s tabu vypořádat?

Vhodnou a únosnou formou, jak se lze s tabu vypořádat, je forma vtipů. Tak si u daného jedince otestujete hranice, jak daleko v hovoru o tabuizovaných tématech můžete zajít. Je však vhodné zvolit správný okamžik a správného konverzačního partnera. Zdaleka ne všem může být vyprávění vtipů příjemné a nemusí tak dojít ke kýženému prolomení tabu a zpříjemnění situace.

„Jak nejlépe léčit impotenci?“

Vložit úd do Naučného slovníku,
tam prý stojí všechno.“

Zdroj: Nejlepší vtipy [online], [cit. 4. 4. 2017]. Dostupné z:
http://www.nejvtipy.cz/jak-nejlepe-lecit-impotenci_vt4176&skup=vtipy-o-sexu&gr=21.

Sebe prezentace

Komunikace je projevem sebe prezentace a určité kultivovanosti, tak proč se shazovat používáním nevhodných, ponižujících termínů či dalších nevhodně zvolených témat.

Je otřesné, když slyšíte z úst mladého člověka vycházet vulgární slova. Nebo se koukat na druhého člověka, na kterém je jasně vidět, že je mu daná konverzace nepříjemná a těžko se do ní zapojuje. Je důležité, aby i člověk, který se v komunikaci cítí jistým způsobem „utlačovaný“, řekl, co si o tématu hovoru myslí, tedy, že mu probírané téma není příjemné. Takové vyjádření dozajista není projevem slabosti, ale právě naopak tím lze ukázat, jaký názor k tématu nebo slovům jedinec zaujímá.

Rada

Pokud Vám jsou daná slova, témata nepříjemná, rozhodně se nebojte v komunikaci projevit svůj názor či požádat o změnu tématu. Není to nijak nevhodné nebo pro druhého urážející, pokud tak učiníte slušnou formou.